

Насоки од ЕАСО за условите за прифат: оперативни стандарди и показатели

Септември 2016

Насоки од ЕАСО за условите за прифат: оперативни стандарди и показатели

Септември 2016

SUPPORT IS OUR MISSION

This Project is funded by the European Union

Овој документ е објавен со помош на Европската Унија преку проектот „Регионална поддршка за управување со миграции насочено кон заштита на правата на мигрантите на Западен Балкан и во Турција – Фаза II“. Неговата содржина е одговорност единствено на ЕКПА и задолжително не ги одразува ставовите на Европската Унија.

Neither the European Asylum Support Office nor any person acting on behalf of the European Asylum Support Office is responsible for the use that might be made of the following information.

Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020

Print ISBN 978-92-9485-284-7 doi:10.2847/250254 BZ-04-16-813-MK-C
PDF ISBN 978-92-9485-282-3 doi:10.2847/7884 BZ-04-16-813-MK-N

© European Asylum Support Office, 2020

Reproduction is authorised provided the source is acknowledged.

For any use or reproduction of photos or other material that is not under the European Asylum Support Office copyright, permission must be sought directly from the copyright holders.

Содржина

Скратеници	5
Вовед	7
Основни информации	7
Цел и опфат на насоките	7
Структура и форма на насоките	9
Правна рамка	9
Како да ги читате насоките	11
Терминологија	12
1. Сместување	13
1.1. Локација	13
1.2. Распределба	15
1.3. Инфраструктура	16
1.4. Безбедност	20
1.5. Заеднички простории	21
1.6. Хигиена	22
1.7. Одржување	24
1.8. Комуникациска опрема и услуги	24
2. Храна	27
3. Облека и други непрехранбени производи	29
4. Надоместок за дневни трошоци	33
5. Здравствена заштита	35
6. Информирање и советување	37
7. Препознавање, проценка и задоволување на посебните потреби	41
8. Обука на персоналот	45
Анекс — табела за краток преглед	47

Скратеници

АМИФ	Фонд на ЕУ за азил, миграција и интеграција
ДПА	Директива 2013/32/ЕУ на Европскиот парламент и на Советот од 26 јуни 2013 за заедничките постапки за доделување и повлекување на меѓународна заштита (изменета верзија)
ЦЕАС	Заеднички европски систем за азил
Даблинска III регулатива	Регулатива (ЕУ) бр. 604/2013 на Европскиот парламент и на Советот од 26 јуни 2013 со која што се утврдуваат критериумите и механизмите за утврдување на земја-членка одговорна за испитување на барање за меѓународна заштита поднесено во една од земјите-членки од страна на државјанин на трета земја или лице без државјанство (изменета верзија)
ЕАСО	Европска канцеларија за поддршка на азил (European Asylum Support Office) - ЕАСО (EASO)
ЕУ повелба	Повелба на Европската Унија за фундаменталните права
ФРА	Агенција на Европската Унија за фундаментални права
ЗЧ	Земји-членки
НВО	Невладина организација
МК	Модел за квалитет
ДУП	Директива 2013/33/ЕУ на Европскиот парламент и на Советот од 26 јуни 2013 со која се утврдуваат стандардите за прифат на баратели на меѓународна заштита (изменета верзија)
СПН	сексуално и полово насилство
СОП	стандардна оперативна постапка
МБП	малолетник без придружба
УНХЦР	Висок комесаријат за бегалци на Обединетите нации

Вовед

Основни информации

Според изменетата верзија на Директивата 2013/33/ЕУ на Европскиот парламент и на Советот од 26 јуни 2013 со која се утврдуваат стандардите за прифат на барателите на меѓународна заштита (понатаму, „ДУП“):

„Треба да се воспостават стандарди за прифат на барателите коишто се доволни за да им се осигури (на барателите на меѓународна заштита) достоинствен животен стандард и еднакви услови во сите земји-членки“⁽¹⁾.

Директивата дозволува значителен степен на дискреција во дефинирањето на тоа што претставува достоинствен животен стандард и како тој да се постигне. Истовремено, националните системи за прифат се разликуваат значително во однос на нивната поставеност и модалитетите на обезбедување на услови за прифат. Оттаму, стандардите за условите за прифат и натаму се разликуваат помеѓу земјите-членки на ЕУ, предизвикувајќи разлики во постапувањето со барателите на меѓународна заштита.

Неодамна, со Европската агенда за миграција⁽²⁾, дополнително беше нагласена важноста на постоење на јасен систем за прифат на барателите на меѓународна заштита како дел од една силна заедничка европска политика за азил. Поконкретно, се упатува на потребата за давање дополнителни насоки за да се унапредат стандардите за условите за прифат во земјите-членки на ЕУ.

Насоките се развиени токму во овој контекст. При процесот на изготвување на овој документ се следеше методологијата утврдена со Моделот за квалитет утврден од Европската канцеларија за поддршка на азил (European Asylum Support Office (EASO)). Овој документ го изготви работна група составена од експерти од земјите-членки на ЕУ, како и од претставници на други релевантни чинители на полето на прифатот и фундаменталните права, вклучувајќи ја Европската комисија, Агенцијата на Европската унија за фундаментални права (FRA) и Високиот комесаријат за бегалци на Обединетите нации (УНХЦР). Освен тоа, пред да се финализираат насоките, беа консултирани членовите на Советодавниот форум на ЕАСО. Консултирана беше и Мрежата на служби за прифат на ЕАСО, а насоките подоцна и формално беа усвоени од Управниот одбор на ЕАСО.

Исто така, треба да се забележи дека со предлогот на Европската комисија за измена на ДУП (КОМ(2016) 465 финална верзија) од 13 јули 2016, конкретно се упатува на овие оперативни стандарди и показатели.

Цел и опфат на насоките

Општата цел на овие насоки е да се поддржат земјите-членки во имплементацијата на клучните одредби од ДУП, истовремено осигурувајќи соодветен животен стандард за сите баратели на меѓународна заштита, вклучувајќи ги оние со посебни потреби при прифатот.

Овој документ има за цел да одговори на **повеќе намени**:

- на ниво на политиките, тој служи како алатка за поддршка на реформата и развојот и како рамка за утврдување/натамошно развивање на стандардите за прифат;
- на оперативно ниво, тој може да се употреби од страна на органите/службениците за прифат со цел поддршка на планирањето/раководењето со центрите за прифат или за поддршка на обуката за персоналот.

Освен тоа, насоките може да служат и како **основа за подготовка на рамките во кои ќе се врши надзор** за да се процени квалитетот на системите за прифат на национално ниво.

Намерата со овие насоки не е да се пропише метод за обезбедување на условите за прифат. Затоа, освен доколку е поинаку наведено, стандардите и показателите во овој документ ќе се применуваат на обезбедувањето на материјални услови за прифат, без разлика дали се во форма на добра и услуги, на финансиски надоместок или во форма на ваучери. Овој пристап го следи членот 2(g) од ДУП, во кој се наведуваат различни модалитети за овозможување на материјалните услови за прифат. Ова значи, на пример, дека земјите-членки треба да обезбедат облека согласно стандардите содржани во овие насоки

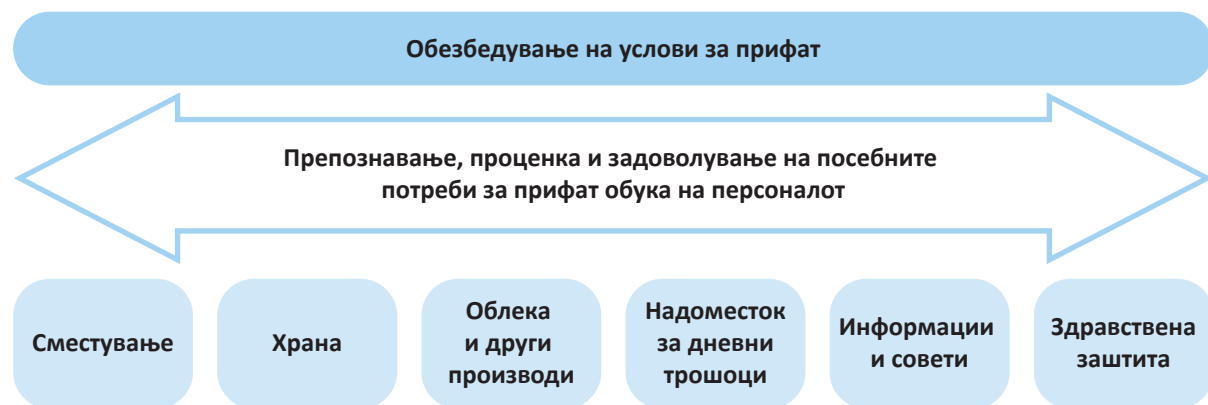
⁽¹⁾ Изменета верзија на Директивата 2013/33/ЕУ на Европскиот парламент и на Советот од 26 јуни 2013 со која се утврдуваат стандардите за прифат на барателите на меѓународна заштита (понатаму, ДУП), достапна на: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0033&from=EN> (воведна одредба 11).

⁽²⁾ Соопштение на Комисијата до Европскиот парламент, Советот и Европскиот економски и социјален комитет и Комитетот на регионите, „Европска агенда за миграцијата“, КОМ(2015) 240, 13 мај 2015.

или нивото на финансиски надоместок да биде адекватно за да ги покрие трошоците за облека на барателот согласно стандардите содржани во документот.

Не доведувајќи го во прашање фокусот што го ставаат насоките кон отворените објекти за прифат, согласно воведната одредба 8 од ДУП, нивниот опфат ги вклучува „сите фази и типови постапки што се однесуваат на барањата за меѓународна заштита, на сите локации и во сите објекти во кои се примаат барателите и во текот на целиот период додека им е дозволено да останат на територијата на земјата-членка“⁽³⁾.

Тематскиот опфат на насоките вклучува одредени клучни одредби од ДУП, коишто се дел од националните системи за прифат на баратели на меѓународна заштита, како што е наведено во сликата 1. Поконкретно, документот се фокусира на овозможување услови за прифат во форма на добра и услуги, на препознавање, проценка и задоволување на посебните потреби за прифат, како и на обезбедување на обука за персоналот што работи во националните системи за прифат. Се смета дека сите стандарди во овие секции се битни за да се овозможат услови за прифат согласно ДУП.

Слика 1. Приказ на клучните аспекти опфатени со овие насоки.

Показателите со кои се мери дали се направени соодветни решенија за задоволување на посебните потреби во рамките на националниот систем за прифат се интегрирани во различните секции од овие насоки. Истовремено, овие насоки не навлегуваат подлабоко во потребите на барателите со посебни потреби за прифат, како што се децата без придружба.

Насоките треба да се сметаат за прв чекор и обид да се поддржи примената на одредени одредби од ДУП. Во овој документ не се опфатени сите аспекти што спаѓаат во делокругот на ДУП, како што се намалувањето и повлекувањето на материјалните услови за прифат, задржувањето на лицата, пристапот до училишта и образование за децата и вработување и професионална обука за возрасни, како и постапки за жалби. Исто така, овој документ не ги опфаќа и аспектите што се поврзани со интеграцијата на корисниците на меѓународна заштита или подготовката за враќање на барателите чиишто барања за меѓународна заштита биле одбиени.

Најважно од сè, насоките се изготвени за регуларно функционирање на системот за прифат. Во нив не се опфатени ситуациите што се во рамки на системот за итни ситуации, како што е примената на одредбите од Член 18(9) од ДУП за итно сместување. Овие аспекти може да бидат фокус на дополнителни насоки и/или алатки што би се развиле во иднина.

Крајната одговорност за примената на овие стандарди паѓа на властите од земјите-членки а повеќето стандарди од овие насоки конкретно се во надлежност на националните служби за прифат. Сепак, во пракса честопати и други чинители се вклучени во обезбедувањето на материјални и нематеријални услови за прифат, вклучувајќи, на пример, друга држава, регионални или локални служби и меѓувладини или невладини организации.

Стандардите вклучени во овој документ отсликуваат веќе постоечка пракса во земјите-членки на ЕУ. Како такви, тие не се стремат да создадат модел за совршен систем на прифат; наместо тоа, целта е да се направи збирка на договорените стандарди, показатели и добри практики коишто се применливи и остварливи во сите земји-членки на ЕУ.

Најважно од сè, во духот на Член 4 од ДУП, земјите-членки може да воведат или да задржат поповолни одредби во однос на условите за прифат на барателите од оние вклучени во овие насоки. Во никој случај овој документ нема да се толкува како барање за намалување на постојните стандарди, туку како охрабрување да се достигнат најмалку одредниците утврдени овде.

⁽³⁾ Воведна одредба 8 од ДУП.

Структура и форма на насоките

Документот започнува со краток дел насловен „Како да ги читате насоките“, којшто се фокусира на разјаснување на употребените концепти.

Понатаму, документот е поделен на осум делови со фокус на следните теми:

1. Сместување
2. Храна
3. Облека и други непрехранбени производи
4. Надоместок за дневни трошоци
5. Здравствена заштита
6. Информации и совети
7. Препознавање, проценка и задоволување на посебните потреби
8. Обука за персоналот.

Секој дел вклучува конкретни заеднички стандарди коишто се применливи во националните системи за прифат низ сите земји-членки на ЕУ. Секој стандард е поврзан со релевантните показатели, коишто помагаат да се процени дали е стандардот исполнет. Кога е потребно, може да се најде дополнително објаснување за одреден показател во „дополнителни забелешки“.

Освен тоа, анексот содржи табела во која се сумираат сите стандарди и показатели наведени во овој документ. Табелата треба да се разгледува во врска со главниот документ, којшто нуди дополнителни појаснувања (дополнителни забелешки, добри практики) коишто го помагаат толкувањето на насоките.

Правна рамка

Главната правна основа за овие насоки е ДУП, заедно со Повелбата на Европската унија за фундаментални права (понатаму, „Повелба на ЕУ“). Освен тоа, кога земјите-членки ги применуваат овие насоки, тие треба да се трудат да обезбедат целосна усогласеност со принципите за најдобар интерес на детето и за семејно обединување, согласно Конвенцијата за правата на детето на Обединетите нации од 1989 година и Европската конвенција за човекови права и фундаментални слободи ⁽⁴⁾.

Исто така, следните принципи се составен дел од стандардите и од показателите што се вклучени во овој документ, и треба да почитуваат при обезбедувањето на условите за прифат во националните системи:

- **Транспарентност и одговорност.** Обезбедувањето на условите за прифат треба да се заснова на транспарентни и фер правила и постапки за одлучување. Не доведувајќи ја во прашање релевантноста на дополнителните чинители вклучени во имплементацијата на одделните задачи во националните системи за прифат (пр. невладини организации, приватниот сектор итн.), целокупната одговорност за постигнување на највисоки нивоа на транспарентност и одговорност лежи во соодветната служба за прифат.
- **Учество.** Согласно Член 18(8) од ДУП, се охрабруваат центрите за прифат да го помогнат учеството и ангажманот на сите баратели, вклучувајќи ги децата, во управувањето со материјалните и нематеријалните аспекти од условите за прифат. На пример, учеството може да има форма на советодавни одбори или совети за да се придонесе кон одделните аспекти поврзани со животот во објектите за сместување, како што се содржината на оброците, календарот на активности.
- **Недискриминација.** Сите баратели на меѓународна заштита треба да добијат еднаков пристап до условите за прифат, без каква било дискриминација.
- **Земање предвид на посебните потреби.** Во оваа смисла треба да се земат предвид посебните потреби. Дефиницијата на терминот „посебни потреби“ нема да биде ограничена на категориите баратели вклучени во краткиот список во Член 21 од ДУП (како што се малолетници, малолетници без придружба, лица со попреченост, постари лица, бремени жени, самохрани родители со малолетни деца, жртви на трговија со луѓе, лица со сериозни болести, лица со ментални нарушувања и лица коишто биле предмет на измачување, силување или други сериозни форми на психолошко, физичко или сексуално насилство, како што се жени-жртви на генитално осакатување), туку ќе ги вклучува сите баратели што покажуваат каква било посебна потреба за прифат. Полот, половиот идентитет и сексуалната ориентација се фактори на кои особено треба да се обрне внимание.

⁽⁴⁾ Воведна одредба 9 од ДУП.

Како да ги читате насоките

Пример: проценка на локацијата за сместување		ОБЈАСНУВАЊЕ
СТАНДАРД	<i>Да се обезбеди ефективен просторен пристап до соодветните услуги, како што се јавни услуги, училишта, здравствена заштита, социјална и правна помош, продавница за секојдневни потреби, пералници и рекреација.</i>	Стандардот претставува заеднички договорена практика и треба да се „осигури“ усогласување во сите национални системи за прифат.
Показател	<i>Објектот е лоциран на разумна пешачка оддалеченост од соодветните услуги, а инфраструктура што е на располагање е безбедна за пешачење.</i>	Показателот претставува алатка за мерење на усогласеноста со стандардот, во конкретниот пример преку проценка дали оддалеченоста од објектот за сместување до јавната услуга може да се смета за „разумна“ за пешачење и дали постои потребната инфраструктура. Показателите дадени под секој стандард треба да се разберат како кумулативни, без некаков редослед на хиерархија меѓу нив.
Алтернативни показатели	<p>Показател 1.2(а): Соодветните јавни услуги се на располагање во објектот за сместување. ИЛИ</p> <p>Показател 1.2(б): Објектот е лоциран на разумна пешачка оддалеченост од соодветните услуги, а достапната инфраструктура е безбедна за пешачење. ИЛИ</p> <p>Показател 1.2(в): До соодветните услуги може да се стигне со помош на јавен превоз и времето на патување е разумно. ИЛИ</p> <p>Показател 1.2(г): До соодветните услуги може да се стигне со организиран превоз што го обезбедува земјата-членка.</p>	Алтернативните показатели се употребуваат во ситуации кога може да се применат различни опции за да се процени усогласеноста со стандардот.
Дополнителни забелешки	Овој показател треба да се утврди во однос на максималната конкретна оддалеченост, земајќи го предвид националниот контекст и средината, како на пример, дали има патека за пешаци, дали е областа ридеста, итн. — на пример, максимална оддалеченост од 3 км до јавните услуги воопшто и од 2 км до здравствени и образовни објекти.	Дополнителните забелешки претставуваат индикација за тоа што може да претставува „разумна пешачка оддалеченост“. Имајќи ги предвид различните национални контексти, применливоста на „дополнителните забелешки“ може да варира помеѓу земјите-членки на ЕУ.
Добра практика	<p>Добра практика за дефинирање на локацијата за сместување:</p> <ul style="list-style-type: none"> • За добра практика се смета ограничување на времето потребно за патување со јавен превоз на најмногу 1 час и 30 мин. односно 1 час до здравствена установа или продавница за секојдневни потреби. 	На крајот, документот упатува на постојната „добра практика“ во однос на одделните делови. Терминот „добра практика“ не е резултат на формална проценка, туку се базира на моменталната практика во некои земји-членки. Иако во моментот таа не претставува заеднички утврден стандард, земјите-членки сепак се охрабруваат да размислат за прифаќање на овие добри практики во нивните национални системи.

Терминологија

Членот 2(g) од ДУП ги воведува концептите на „финансиски надоместок“ и „надоместок за дневни трошоци“ како средства за да се овозможат услови на прифат. Додека со одредбата се предвидува употреба на терминот „финансиски надоместок“ за обезбедување храна, сместување и облека (секогаш кога не се обезбедени во форма на добра и услуги, или во форма на ваучери), дефиницијата на „надоместок за дневни трошоци“ е помалку јасна. За целта на овие насоки и како што е нагласено во табелата подолу, терминот „надоместок за дневни трошоци“ се однесува на каков било друг надоместок што им се обезбедува на барателите на меѓународна заштита, вклучувајќи ги надоместоците за посебни намени освен сместување, храна и облека или за други непрехранбени производи кога тие не се обезбедени во форма на добра и услуги како и парични надоместоци за ненаведена намена (со кои барателот може слободно да располага, познато и како „џепарлак“).

Вид на потреби за прифат	Референца во ДУП	Начини на обезбедување на условите за прифат
Храна, сместување, облека	Член 2(e)	Финансиски надоместок
		Во форма на добра и услуги
		Ваучери
Други основни потреби (на пр. хигиенски производи, училишни материјали, инвалидски колички итн.)	Не е експлицитно споменато во ДУП	Надоместок за дневни трошоци
		Во форма на добра и услуги
		Ваучери
Производи по личен избор	Член 2(e)	Надоместок за дневни трошоци

1. Сместување

Воведни забелешки

Овој дел се состои од различни точки што ги покриваат следните аспекти на сместувањето:

- Локација
- Распределба
- Инфраструктура во објектот за сместување
- Безбедност на објектот за сместување
- Заеднички простории
- Хигиена
- Одржување
- Комуникациска опрема и услуги.

Секоја од овие точки покрива суштински аспекти на објектите за сместување, коишто се дополнуваат едни со други.

Земјите-членки имаат слобода да изберат помеѓу различните типови сместување за барателите, под услов да се земаат предвид посебните услови за прифат на барателите. Различните решенија се движат од центри за сместување до алтернативни решенија, вклучувајќи приватни куќи, станови, хотели или други објекти приспособени за сместување на баратели на меѓународна заштита. Освен тоа, ДУП предвидува можност земјите-членки да изберат дали ќе обезбедат сместување во форма на добра и услуги или преку финансиски надоместоци⁽⁵⁾. Од една страна, кога се обезбедува сместување во форма на добра и услуги, сместувањето треба да е во согласност со стандардите исцртани во овој дел; од друга страна, кога земјите-членки одлучиле да им дадат финансиски надоместок на барателите за да ги покријат трошоците за сместување, овој надоместок треба да им овозможи на барателите да користат сместување коешто е согласно стандардите наведени во овој дел.

Во исто време, практиката во земјите-членки ја рефлектира употребата на различни типови сместување во зависност од фазата на постапката за азил, вклучувајќи, на пример, транзитни центри, центрите за прв/првичен прифат или специјални објекти за баратели во Даблинска постапка. Се разбира, функционалноста на објектите може да се разликува во зависност од времетраењето на престој на барателите. Оттаму, применливоста на одредени стандарди и показатели вклучени во овој дел може да зависи од избраниот тип сместување и од неговата намена (на пр. долгорочен наспроти краткорочен престој на барателите). Во случај кога некој стандард се однесува само на одреден тип сместување, тоа ќе биде нагласено.

Правни референци — сместување

- Член 2(в) од ДУП: дефиниција за „членови на семејство“
- Член 2(е) од ДУП: дефиниција за материјалните услови за прифат
- Член 12 од ДУП: семејства
- Член 17 од ДУП: општи правила за условите за прифат и здравствената заштита
- Член 18(1) од ДУП: модалитети за материјалните услови за прифат
- Член 21 од ДУП: ранливи категории на лица (општи одредби)
- Член 23(3) и (5) од ДУП: малолетници
- Член 24(2) од ДУП: малолетници без придружба

1.1. Локација

Воведни забелешки

Стандардите и показателите вклучени во овој дел се однесуваат на локацијата на објектите во однос на средината. Локацијата на сместувањето може да има силно влијание врз другите аспекти на системот за прифат, вклучувајќи ја пристапноста на соодветните услуги (на пр. здравствени служби, правна помош или услуги поврзани со различни инстанци во постапката за признавање на право на азил). Оттаму, стандардите и показателите вклучени во овој дел се тесно поврзани со оние од следните делови. Тоа значи дека изборот

⁽⁵⁾ Член 2(е) од ДУП.

за тоа каде ќе биде сместувањето треба да се направи така што целосно ќе се земат предвид другите аспекти од условите за прифат разработени во различните делови на овој документ.

Истовремено, дефиницијата за некои од показателите што се користат во овој дел (на пр. што претставува „разумна пешачка оддалеченост“, „прифатливо времетраење на патување“ или „редовност на организираниот превоз“) зависи од типот на услугата до која треба да се стигне и зачестеноста на потребата за таа услуга. На пример, во случај на деца што треба да одат на училиште, училиштето треба да биде пристапно на дневна основа и патувањето до него треба да биде кратко. Во исто време, патувањето на барателот до местото за сослушување може да биде подолго, особено ако превозот е обезбеден од страна на надлежната служба.

Вообичаено се смета дека објектот за сместување треба да биде лоциран во резиденцијални области.

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 1: Да се обезбеди ефективен просторен пристап до соодветните услуги, како што се јавни услуги, училишта, здравствена заштита, социјална и правна помош, продавница за секојдневни потреби, пералници и рекреативни активности.

Показател 1.1: Постојат специфични решенија за барателите со посебни потреби.

- **Дополнителни забелешки:** На пример, не треба да се очекува барателите со значително намалена подвижност да одат пеш до некоја од услугите. Во такви случаи треба да се направат алтернативни решенија.

Алтернативни показатели за гарантирање на просторна пристапност:

Показател 1.2(а): Соодветните јавни услуги се на располагање во објектот за сместување. **ИЛИ**

Показател 1.2(б): Објектот се наоѓа на разумна пешачка оддалеченост од соодветните услуги, а инфраструктура што е на располагање е безбедна за пешачење. **ИЛИ**

- **Дополнителни забелешки:** Овој показател треба да се утврди во однос на максималната конкретна оддалеченост, земајќи го предвид националниот контекст и средината, како на пример дали има патека за пешаци, дали е областа ридеста, итн. — пример, максимална оддалеченост од 3 км до јавните услуги воопшто и од 2 км до здравствени и образовни објекти.

Показател 1.2(в): До соодветните услуги може да се стигне со помош на јавен превоз и времето на патување е разумно. **ИЛИ**

- **Дополнителни забелешки:** Проценката дали потребното време за патување е разумно се прави зависно од типот на услугата до која треба да се стигне и колку често треба барателот да има пристап до услугата (на пр. време потребно за дете да отиде на училиште со помош на јавен превоз, време потребно за барателот да стигне на местото за сослушување). Покрај тоа, треба да се земе предвид редовноста на јавниот превоз, што на барателот ќе му овозможи ефективно да ја искористи услугата патувајќи во двете насоки. Пристапот со користење на јавен превоз треба да подразбира дека патните трошоци се покриени или е превозот бесплатен, најмалку во случај на следниве услуги: здравствена заштита и снабдување со лекаства, постапка за признавање на право на азил и правна помош, и образование за деца запишани на училиште.

Показател 1.2(г): До соодветните услуги може да се стигне со организиран превоз што го обезбедува земјата-членка.

- **Дополнителни забелешки:** Обезбедувањето на јавен превоз треба да се појасни со наведување на редовноста на превозот што го обезбедува земјата-членка.

Добра практика за дефинирање на локацијата за сместување

За добра практика се смета:

- дефинирање на локација за долгорочно сместување на баратели со која ќе се овозможи интеракција на барателите и локалното население, со цел да се избегне изолација и да се овозможи долгорочна интеграција;
- ограничување на времето потребно за патување со јавен превоз на најмногу 1 час и 30 мин. односно 1 час до здравствена установа или продавница за секојдневни потреби.
- вклучување на локалните жители во утврдување на локацијата на објектот за сместување.

1.2. Распределба

Воведни забелешки

Стандардите и показателите вклучени во овој дел треба да се толкуваат и да се имплементираат во целосна согласност со принципот на единство на семејството, како и со почитување на посебните потреби што можеби ги имаат барателите на меѓународна заштита, без притоа да се доведе во прашање постоењето на националните системи за дисперзија со кои се регулира еднаква распределба на барателите во рамки на територијата на земјите-членки.

Важно е усогласеноста со овие принципи да постои не е само во моментот на влегување во системот за прифат, туку и во моментот на прераспределба или префрлување на барателите во друго сместување. Според тоа, согласно Член 18(б) од ДУП, префрлување на барателите во друг објект треба да се случува само кога е потребно.

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 2: Да се почитува принципот на единство на семејството.

Показател 2.1: Членовите на едно семејство (согласно дефиницијата од Член 2 од ДУП) се сместуваат заедно.

- **Дополнителни забелешки:** *Согласноста членовите на семејството да бидат сместени заедно се добива на доброволна основа. Исклучоци се дозволени доколку има потреба поради безбедносни причини.*

Показател 2.2: Семејствата со деца се сместуваат заедно доколку е тоа во најдобар интерес на детето.

- **Дополнителни забелешки:** *Посебно внимание треба да се обрне на ситуацијата на деца што се во брак.*

Показател 2.3: Кога е можно и соодветно, единството на семејството треба да се почитува и во однос на членовите на поширокото семејство.

- **Дополнителни забелешки:** *Во зависност од националните решенија и од согласноста на барателите, постои можност и членовите на поширокото семејство (вклучувајќи роднини надвор од дефиницијата во Член 2(с) од ДУП) да бидат сместени заедно.*

Показател 2.4: Во една спална соба се сместува најмногу едно семејство.

- **Дополнителни забелешки:** *За да се почитуваат стандардите за приватност, земјите-членки треба да сместат најмногу по едно семејство во една спална соба. Дефиницијата за опсегот на семејството зависи од праксата на земјата-членка.*

СТАНДАРД 3: При (пре)распределба во одреден објект за сместување треба да се земат предвид посебните потреби на барателот.

Показател 3.1: Распределбата на сместувањата за барателите се прави врз основа на проценката за нивните посебни потреби за прифат.

- **Дополнителни забелешки:** *Распределбата на сместување на дете се прави врз основа на проценката за најдобрите интереси на детето.*

Показател 3.2: Постои можност за префрлување на барател како резултат на препознавање на посебни потреби за прифат.

- **Дополнителни забелешки:** *Безбедносните аспекти, особено во случаите на жртви на трговија со луѓе, сексуално и полово насилство, измачување и други сериозни форми на психолошко или физичко насилство, можат да доведат до потреба на барателот да му се прераспредели друго сместување. (споредете стандард 11 и показател 35.3: Посебните потреби што стануваат очигледни во подоцнежна фаза соодветно се препознаваат и проценуваат.)*

Добра практика за (пре)распределба на сместување на барател

За добра практика се смета земањето предвид на училишните распусти на крајот од училишната година кога се префрлуваат семејства со деца коишто одат на училиште.

СТАНДАРД 4: Да се земат предвид специфичните и објективните причини поврзани со индивидуалната ситуација на барателот при распределбата на сместувањето

Показател 4.1: Воспоставен е механизам со кој се зема предвид дали постојат специфични и објективни причини за распределба во одредено сместување.

- **Дополнителни забелешки:** *Терминот „индивидуална ситуација на барателот“ што се споменува во стандардот погоре се однесува особено на културното, лингвистичкото и верското потекло на лицето, полот на барателот (на пр. трансродови лица) и индивидуалните аспекти поврзани со, на пример, вработување, стручна обука или постојни семејни врски.*

1.3. Инфраструктура

Воведни забелешки

Следните дефиниции се однесуваат на стандардите и показателите што се опфатени во овој дел:

- „(Спална) соба“: одделна соба ограничена со четири зида и врата којашто може да се затвора, прозорец што може да се отвора и таван. „Спалните соби“ во центрите на сместување и во останатите објекти за заедничко сместување треба секогаш да можат да се заклучуваат.
- „Членови на семејството“ треба да се дефинираат согласно Член 2(с) од ДУП.

Стандардите во овој дел треба да се сметаат за минимални стандарди.

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 5: Да се осигури доволен простор во спалната соба во колективното сместување.

Показател 5.1: За секој барател се обезбедува простор од најмалку 4 м² по лице.

- **Дополнителни забелешки:** *Показателот може понатаму да се појасни во зависност од тоа дали во просторијата се сместени баратели коишто не се во сродство или не се членови на исто семејство. Возраста може исто така да се земе предвид, како во случајот на сместување семејства*

со новороденчиња и мали деца. Може да се наведат и одредби од националната легислатива со коишто се дефинира минималниот простор за живот по лице, ако постои таква.

Показател 5.2: Во врска со минималниот простор од 4 м² по лице, треба да се осигури и минимална височина на просторијата од 2,10 м.

Показател 5.3: Постои доволно простор во спалната соба за да се смести еден кревет и еден креденец за секој барател.

- **Дополнителни забелешки:** Во зависност од конкретното уредување, дел од основниот мебел може да биде и маса и стол, и тие треба да се земат предвид освен ако се обезбедени во заедничките простории.

СТАНДАРД 6: Да се осигури почитување на приватноста на барателите во колективното сместување.

Показател 6.1: Најмногу шест баратели се сместуваат во една спална соба.

- **Дополнителни забелешки:** Најголемиот број лица што може да се сместат во една спална соба може да се одреди и во зависност од времетраењето на престојот во таквото сместување и достапноста на дополнителен простор надвор од спалната соба (заеднички простории, други приватни простории). Ако не е практично изводливо да се исполни овој показател, треба да се најде алтернативен начин за да се обезбеди приватност.

Показател 6.2: Постојат одделни спални соби за самците од машки и женски пол и не е дозволен пристап до нив од страна на баратели од спротивниот пол.

- **Дополнителни забелешки:** Ограничувањето на пристапот може да се осигури преку одделни објекти и/или со заклучување, без притоа да се загрозат безбедносните аспекти на објектот за прифат. Особено, треба да може да се заклучуваат креденците доколку објектот вдомува баратели со посебни потреби, како во случаи на баратели од женски пол коишто се можеби во опасност од полово насилство.

Показател 6.3: Предвидена е и на барателите им е на располагање просторија којашто овозможува приватност (внатре или надвор од просториите) за состаноци со правни застапници, социјални работници или други релевантни чинители.

Показател 6.4. Постојат засебни решенија за барателите со посебни потреби.

- **Дополнителни забелешки:** На пример, малолетниците без придружба треба да добијат одделни спални соби, а не да живеат во истата просторија со возрасни баратели.

Добра практика во однос на приватноста на барателите

Се смета за добра практика да се обезбеди минимален простор за поминување од најмалку 90 см меѓу креветите со цел да се овозможи приватност.

СТАНДАРД 7: Да се обезбеди соодветно опремено сместување.

Показател 7.1: Минималниот мебел за секоја спална соба вклучува:

7.1.1: еден засебен кревет по лице; И

7.1.2: еден креденец по лице или семејство, доволно голем за да се чуваат личните предмети (како облека, лекови или документи).

Показател 7.2: Креденецот се заклучува во случаи кога во спалните соби се сместени баратели коишто не се членови на исто семејство, без притоа да се загрозат безбедносните аспекти на објектот за прифат.

- **Дополнителни забелешки:** Особено, треба да може да се заклучуваат креденците доколку објектот вдомува баратели со посебни потреби, како во случаи на баратели од женски пол коишто се можеби во опасност од полово насилство.

Показател 7.3: Мебелот во заедничката/дневната просторија вклучува доволен број маси и столови.

Показател 7.4: Во објектите каде што барателите треба сами да готват за себе, сето наведено подолу е обезбедено и е на располагање во кујната:

7.4.1: доволно голем капацитет на фрижидер по лице; **И**

- **Дополнителни забелешки:** Доволниот простор во фрижидерот може понатаму да се појасни со наведување на бројот на литри или полица што се на располагање по лице/семејство.

7.4.2: доволно простор на полиците по лице/семејство; **И**

7.4.3: минимален пристап до шпорет по лице/семејство; **И**

7.4.4: минимален број садови, чаши, прибор за готвење и прибор за јадење по лице.

Показател 7.5: Овозможени се специфични решенија за барателите со посебни потреби.

- **Дополнителни забелешки:** На пример, новороденчињата треба да добијат креветче за бебиња, маса за менување пелени и соодветно столче; лицата со ограничена подвижност треба да добијат приспособен мебел; а семејствата со деца коишто одат на училиште треба да добијат мала маса и стол за да можат децата да пишуваат домашни задачи.

СТАНДАРД 8: Да се обезбеди доволна, соодветна и функционална санитарна инфраструктура во објектот за сместување.

Показател 8.1: Сите баратели треба да имаат пристап до туш/бања, лавабо со топла и ладна вода и функционален тоалет.

Показател 8.2: Постои барем еден функционален тоалет што може да се заклучува на 10 баратели којшто е достапен 24/7.

Показател 8.3: Постои барем еден функционален туш или бања со топла и ладна вода на 12 баратели коишто се достапни најмалку 8 часа на ден.

- **Дополнителни забелешки:** Соодносот на тушеви и баратели може да се приспособи доколку се направат тушевите достапни во подолг период во денот.

Показател 8.4: Постои барем едно функционално лавабо со топла и ладна вода на 10 баратели коешто е достапно 24/7.

Показател 8.5: Ако во една бања има повеќе од еден туш, се поставува визуелна бариера.

Показател 8.6: Постојат одделни тоалети, лавабоа и тушеви согласно полот (означени видливо и разбирливо), освен во мали објекти за сместување.

- **Дополнителни забелешки:** Становите, гарсонирите и другите сместувања за помалку од 12 лица може да бидат исклучок.

Показател 8.7: Во однос на заедничкото сместување на баратели коишто не се членови на исто семејство, се овозможува барателите да имаат безбеден пристап до санитарната инфраструктура и во секое време да се почитува нивната интимност.

Показател 8.8: Обезбедена е можност за чување на облеката и крпите на суво додека барателот се тушира.

Показател 8.9: Постојат специфични решенија за барателите со посебни потреби.

- **Дополнителни забелешки:** На пример, за деца под 2 години е овозможен секојдневен пристап до бања за бебиња.

Добра практика во однос на санитарната инфраструктура

За добра практика се смета:

- да се постави тоалетот во истата зграда како и спалната соба и заедничкиот простор, а не надвор;
- да се овозможи просториите за туширање да се заклучуваат поединечно и да се со неограничен пристап.
- да се внимава на прашањата поврзани со половите и на безбедноста на жените преку поставување на санитарните инсталации во близина или на безбедно растојание со добро осветлен пристап.

СТАНДАРД 9: Да се осигури усогласеност на сместувањето со релевантната национална и локална регулатива.

Показател 9.1: Објектот за сместување е изграден согласно применливата локална и национална регулатива.

Показател 9.2: Објектот за сместување се одржува и се управува согласно релевантната локална и национална регулатива. Се земаат предвид сите можни опасности.

- **Дополнителни забелешки:** Следуваат примери за проценка на напредокот е постигнат во однос на стандардот во центар за сместување: план за евакуација на центарот за сместување постои и е видлив во секое време; рутите за евакуација се без препреки; достапни се апарати за гаснење пожар.

Показател 9.3: Доволно природна светлина и свеж воздух влегува во спалните соби и заедничките/дневните простории, но има и завеси и/или ролетни за да се блокира светлината кога е потребно.

Показател 9.4: Постои адекватен систем за регулирање на температурата во сите делови од објектот за сместување.

- **Дополнителни забелешки:** Соодветниот опсег на температурата ќе се одреди во однос на климатските услови на локацијата, како и општите стандарди што се применуваат за државјаните на земјата.

Показател 9.5: Спалните соби и заедничките простории се заштитени од преголема бучава од околината.

- **Дополнителни забелешки:** Бучавата од околината може да доаѓа од машини, авиони, возови итн.

СТАНДАРД 10: Да се осигури дека надворешната и внатрешната инфраструктура на објектот во кој се сместени баратели со намалена подвижност е прилагодена на нивните потреби.

Показател 10.1: Сместувањето се наоѓа:

10.1(a): на приземје; **ИЛИ**

10.1(b): постои лифт приспособен за лица со намалена подвижност; **ИЛИ**

10.1(c): скалите немаат повеќе од максималниот број скалила согласно степенот на намалена подвижност.

Показател 10.2: Надворешните пристапи како што се патеките или приодите се со цврста и израмнета површина.

Показател 10.3: Влезот одговара за пристап на баратели со намалена подвижност.

Показател 10.4: Влезовите на вратите и ходниците во објектот се доволно широки за инвалидски колички.

Показател 10.5: Постои ограда за придржување во просториите и местата што ги користат барателите со намалена подвижност.

Показател 10.6: Постои приспособена санитарна инфраструктура, која што вклучува, на пример, туш-кабини, ограда за придржување, лавабоа и тоалети со соодветна висина за лица во инвалидска количка, како и површина на бањите и тоалетите што одговара за инвалидски колички.

1.4. Безбедност

Воведни забелешки

Треба да се осигури соодветна безбедност на објектот за сместување, мебелот и опремата, во согласност со важечката национална легислатива и регулатива, со цел да се овозможи безбедна животна средина за барателите на меѓународна заштита како и на персоналот што работи во објектите за сместување.

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 11: Да се применат соодветни безбедносни мерки.

Показател 11.1: Се врши проценка на ризикот на редовна основа, земајќи ги предвид надворешните и внатрешните фактори.

- **Дополнителни забелешки:** Факторите што треба да се земат предвид за проценка на ризикот се: безбедносни проблеми што ги искажале барателите, состојбата и локацијата на објектот за сместување, расположението на локалните жители, бројот на лица што треба да се сместат, составот на националности на лицата што се сместени, полот и семејниот статус на барателите, сместените баратели со посебни потреби и инцидентите од минатото.

Показател 11.2: Се преземаат соодветни безбедносни мерки врз основа на резултатот од проценката на ризиците.

- **Дополнителни забелешки:** Овие мерки може да вклучуваат, на пример: олеснување на контролата на пристап до објектот со поставување на ограда околу него, 24/7 присутност на член на персоналот, доволна светлина во надворешниот простор на објектот и поставување систем за видео надзор, ограничување на јавниот пристап кога е потребно поради безбедност на барателите и вклучување на аспекти поврзани со безбедноста во „куќниот ред“.

Показател 11.3: Проблеми со безбедноста (на пр. кражба, насилство, закани, нетрпеливост од надворешната заедница) може да се пријавуваат кај одговорниот персонал на безбеден начин.

- **Дополнителни забелешки:** Барателите треба да бидат информирани за процесот на пријавување безбедносни инциденти

Показател 11.4: Телефонските броеви за итни случаи се прикажани на видливо место и на располагање има телефон.

Показател 11.5: Безбедносните мерки се фокусирани и на откривање и спречување на сексуално и полово насилство.

Показател 11.6: Постојат специфични решенија за барателите со посебни потреби.

- **Дополнителни забелешки:** Треба да се преземат специфични мерки за да се осигури безбедност на сите баратели, особено на оние со посебни потреби согласно нивната возраст, семејниот статус, полот, половиот идентитет или сексуалната ориентација, како и физичките и менталните здравствени проблеми. Исто така, треба да се спроведат посебни безбедносни решенија за лицата што биле жртви на трговија со луѓе, сексуално и полово насилство, измачување или други форми на психолошко и физичко насилство. Овие мерки може, на пример, да вклучуваат можност за сместување на баратели со различна сексуална ориентација одделно од другите баратели од ист пол, или за префрлување на барател којшто е во опасност од да стане или станал жртва на полово насилство (споредете стандард 3: (Пре)распределба на баратели како резултат на нивните посебни потреби или овозможување на заштитен и безбеден простор каде што ќе си играат децата. Во објектите во кои се сместени малолетници без придружба треба да се преземат посебни превентивни мерки за да се спречи исчезнување на малолетниците.

Добра практика во однос на безбедносните мерки

За добра практика во центрите за сместување се смета:

- обезбедувањето простор каде што одделните групи насамо ќе можат да изразат можни проблеми околу безбедноста, за да се охрабри пријавување на насилство;
- употребата на систем за евидентирање или документирање на безбедносни инциденти.

1.5. Заеднички простории

Воведни забелешки

Терминот „заеднички простории“ во рамки на овие насоки се однесува на простор каде што барателите јадат и го поминуваат слободното време. Големината и уреденоста на заедничките простории, како и нивната функционалност, зависат од типот на сместувањето во кое се наоѓаат барателите. Така, „заеднички простории“ може да бидат една или повеќе простории коишто барателите може да ги користат.

Кај поголемите објекти за сместување, „заеднички простории“ може да бидат одреден број различни простории, секоја за повеќе намени, односно за јадење, за слободни активности или за учество во заеднички активности (на пр. часови по јазик, информирање). Истовремено, помалите објекти може да имаат една повеќенаменска просторија којашто може да се употребува како трпезарија/дневна соба или просторија за слободни активности, во зависност од потребата и времето во денот. Под услов да може да се загарантира доволна приватност, заедничката просторија во малите објекти или делови од просторијата може да им служат на барателите за состанување со социјалните работници или правните застапници.

Важно е дека терминот „слободни активности“ се однесува на активностите во коишто се вклучени и возрасните, а не само децата. Ова се заснова на важната врска меѓу можноста барателите да се вклучат во слободни активности и нивното ментално здравје. Постоенето простор за слободни активности или можноста барателите да се вклучат во заеднички активности (на пр. часови по јазик, групни сесии на информирање или спортски активности) е многу важно, бидејќи така се овозможува денот на барателите да им биде посполнет, што може да помогне во намалувањето на тензиите што произлегуваат од бесцелно трошење време. Ова е особено важно за време на почетните фази на постапката за азил кога барателите можеби (сè уште) немаат пристап до пазарот на труд или до формални обуки.

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 12: Да им се обезбеди на барателите доволен простор за јадење.

Показател 12.1: Сите баратели имаат можност да јадат на соодветно предвидено место.

- **Дополнителни забелешки:** Барателите можат да јадат во кантина (во поголемите објекти) или во просторија каде што има маса и доволен број столови. Местото за јадење може да има и други намени, сè додека е достапно за јадење во одредени периоди.

СТАНДАРД 13: Да се обезбеди доволен простор за слободни и групни активности на барателите.

Показател 13.1: Во објектот за сместувањето или во околната јавна површина постои простор којшто одговара за слободни активности.

- **Дополнителни забелешки:** При уредувањето на простории за слободни активности во колективните сместувања треба да се земат предвид полот, возраста и културните и верските потреби на барателите. Ако е возможно, ова може да подразбира одделни простории или временски период во кој просториите ќе се користат за слободни активности.

Показател 13.2: Кога групните активности ги организира земјата-членка, на располагање постои доволен и соодветен простор, на пример, во форма на одделна просторија.

- **Дополнителни забелешки:** Терминот „групна активност“ се однесува, на пример, на часовите по јазик, групните сесии за информирање, спортските активности итн.

Показател 13.3: Ако се сместени и деца, тогаш постои безбедна просторија/дел каде што децата ќе си играат и ќе имаат активности на отворено во самото сместување или во рамки на околната јавна површина.

Добра практика во однос на заедничките простории

За добра практика се смета ако се овозможи децата, со обезбеден надзор, да престојуваат во простор наменет за нив за времето додека родителите учествуваат во групни активности.

1.6. Хигиена

Воведни забелешки

Терминот „хигиена“ се однесува на одржувањето хигиена од нечистотија, инфекции, болести итн. преку чистење и фрлање на отпадот. Согласно ова, терминот „чисто“ се однесува на отсуството на штетници, инсекти, бактерии и други опасности. Важечките хигиенски стандарди наведени во овој дел го опфаќаат целиот објект за сместување, вклучувајќи ги приватните и заедничките простории во внатрешноста на објектот или надвор од него (кога е тоа случај). Во зависност од националниот контекст, градењето и надгледувањето на овие стандарди може да е должност на други надлежни служби (на пр. санитарни надзорни тела).

Во поголемите објекти, терминот „приватни простории“ се однесува само на спалните соби, додека сите преостанати простории спаѓаат во категоријата на заеднички простории. Хигиенските стандарди се разликуваат во зависност од типот на заедничка просторија, како што се кујните, санитарните простории и другите соби, вклучувајќи канцеларии и простории за активности. Наспроти тоа, кујните, бањите и другите простории во помалите објекти треба да се сметаат исто така за приватни.

Иако одржувањето на соодветни хигиенски стандарди е генерално одговорност на релевантните служби во земјите-членки, може да бидат вклучени и барателите. Во пракса, барателите обично се задолжени за чистење на приватните простории. Освен тоа, во зависност од националната легислатива/регулатива, барателите можат да ги чистат и другите простории на доброволна основа. Во некои случаи, тоа вклучува и давање паричен надоместок како дел од ситните задачи што се даваат во колективните сместувања. Во тие случаи, процесот на чистење треба да го надгледува одговорната служба или посебната компанија за чистење.

Куќниот ред треба да содржи детален опис на задолженијата во однос на чистотата на сместувањето.

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 14: Да се осигури чистота на приватните и заедничките простории.

Показател 14.1: Објектот за сместување има распоред за чистење.

- **Дополнителни забелешки:** Наведено е за секој дел од објектот колку често и според кој стандард треба да се чисти.

Показател 14.2: Чистотата на приватните и заедничките делови од објектот се проверува на редовна основа.

- **Дополнителна забелешка:** При проверките се земаат предвид потребите за приватност на барателите.

Показател 14.3: Чистотата се проверува кога луѓето се селат во друга просторија или во друг објект за сместување.

Показател 14.4: Онаму каде што барателите се одговорни за чистењето, им се овозможува пристап до потребните средства и помагала за чистење, како и до заштитна опрема како што се ракавици и маски.

Добра практика во однос на гарантирањето чистота на приватните и заедничките простории

За добра практика во центрите за сместување се смета воведувањето распоред за чистење, којшто е напишан на јасен и видлив начин и којшто барателите можат да го проверат.

СТАНДАРД 15: Да се загарантира дека кујната и санитарните простории се чисти.

Показател 15.1: Чистотата на просториите е согласно локалната и националната регулатива и стандарди.

- **Дополнителни забелешки:** Овие регулативи може, на пример, да се однесуваат на редовните постапки за отстранување на глодари и штетници.

Показател 15.2: Се чисти најмалку еднаш дневно (во центрите за сместување) или онолку често колку што е потребно.

Показател 15.3: Редовно се спроведува детално чистење.

- **Дополнителни забелешки:** Таквите детални чистења во центрите за сместување се спроведуваат најмалку четири пати годишно. Стандардите за чистота на кујните што ги користат барателите и оние за професионално готвење се разликуваат.

СТАНДАРД 16: Да се осигури дека барателите можат самите да си ја перат облеката или дека може редовно да им се пере.

Показател 16.1: Кога постелнина и крпи се обезбедуваат и се перат од страна на објектот за сместување, перењето треба да се прави редовно.

- **Дополнителни забелешки:** Најмалку тоа треба да биде еднаш на 2 недели за постелнина и еднаш неделно за крпи.

Алтернативни показатели:

Показател 16.2(а): Барателите треба да можат да ги перат алиштата барем еднаш неделно. **ИЛИ**

- **Дополнителни забелешки:** Овој показател може да се дообјасни во национален контекст, со наведување на бројот на машини за перење и соодветната можност за сушење на алишта на одреден број лица.

Показател 16.2(б): Постои сервис за перење за алиштата на барателите.

- **Дополнителни забелешки:** Сервисите за перење алишта треба да бидат доволно пристапни, на пример, барем 5 дена во неделата (вклучувајќи го викендот).

1.7. Одржување

Воведни забелешки

Во овој дел, терминот „одржување“ треба да се разбере како збир од активности коишто се потребни и коишто се преземаат за што е можно повеќе и подолго да се зачува првобитната состојба на објектот за сместување.

Иако одржувањето на објектот за прифат е одговорност на релевантните служби во земјите-членки, може да се вклучат и барателите на доброволна основа, ако е тоа дозволено со националната легислатива/регулатива. Во некои случаи, тоа вклучува и давање паричен надоместок како дел од ситните задачи што се даваат во колективните сместувања. Во тие случаи, процесот треба да го надгледува одговорната служба или посебната компанија одговорна за одржувањето.

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 17: Да се овозможи безбедно и правилно функционирање на објектите за сместување преку редовно одржување.

Показател 17.1: Функционирањето на објектот за сместување, мебелот и на опремата се проценува на редовна основа.

- **Дополнителни забелешки:** Овие проверки се изведуваат барем еднаш годишно. Притоа, од помош може да биде водење список на проверки.

Показател 17.2: Барателите имаат можност да пријават дека постои потреба за одржување и поправка.

Показател 17.3: Поправките и менувањето делови во објектот за сместување се извршуваат веднаш и со потребниот квалитет.

- **Дополнителни забелешки:** Без да се доведе во прашање севкупната одговорност на службите за прифат за одржување на објектот за сместување, одредени задачи во однос на одржувањето може да ги изведуваат и барателите како дел од ситните работни задачи — доколку за тоа им биде даден паричен надоместок и доколку самите се пријавиле. Во секој случај, одговорното лице е задолжено за севкупниот надзор.

1.8. Комуникациска опрема и услуги

Воведни забелешки

Комуникацијата во текот на постапката за прифат игра важна улога за барателите на меѓународна заштита. Терминот „комуникација“ ја опфаќа комуникацијата околу статусот на барателот во постапката и приватната комуникација, на пример, со членови од семејството. Важно е дека соодветниот пристап до комуникација може да придонесе за менталното здравје на барателите, бидејќи помага да се спречи анксиозност поради недостиг од контакт со членовите на семејството и пријателите што останале во земјата на потекло или во

транзитните зони, или поради несоодветен пристап до комуникација со организациите што обезбедуваат правна помош или други релевантни услуги. Во секој случај, онаму каде што е тоа можно, барателите треба да добијат соопштение за одлуката по пошта.

Правни референци — комуникациска опрема и услуги

- Член 18(2)(б) од ДУП: модалитети за материјални услови на прифат

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 18: *Да им се обезбеди на барателите соодветен пристап до телефон за да можат да се јавуваат во врска со постапката, како и за правни, здравствени и образовни прашања.*

Показател 18.1: Пристапот до телефон евозможен најмалку за повици што се однесуваат на постапката, како и за правни, здравствени и образовни прашања.

Показател 18.2: Барателите имаат секојдневен пристап до најмалку еден телефон за секој објект на сместување.

- **Дополнителни забелешки:** Бројот на телефони што ќе се постави во објектот зависи од бројот на баратели што живеат таму.

Показател 18.3: Барателите можат да телефонираат во изолирано опкружување, односно другите баратели не можат да го слушнат разговорот.

СТАНДАРД 19: *Да се обезбеди соодветен пристап до интернет за барателите.*

Показател 19.1: Барателите имаат пристап до интернет во самиот објект за сместување или во блискиот јавен простор, најмалку четири пати неделно.

- **Дополнителни забелешки:** Пристапот до интернет во објектот може да се овозможи преку безжична мрежа (wi-fi) за барателите со сопствени комуникациски уреди (пр. паметни телефони) или преку поставување соодветен број компјутери за одреден број лица. Ако е обезбеден пристап до интернет надвор од сместувањето, тој треба да е на оддалеченост што се минува пеш или со јавен превоз (споредете стандард 1: Локација). Пристапот до интернет не мора да биде бесплатен (споредете Показател 28.4: Надоместок за дневни трошоци).

СТАНДАРД 20: *Да им се обезбеди на барателите можност за полнење на нивните комуникациски уреди.*

Показател 20.1: Во секоја спална соба е на располагање и е достапен најмалку еден приклучок за полнење на електронски уреди.

Добра практика во однос на олеснување на пристапот до комуникациска опрема и услуги

За добра практика се смета:

- ако им се овозможи на барателите бесплатно да копираат и печатат документи што се потребни за постапката за признавање право на азил или за здравствени проблеми;
- ако им се овозможи пристап до телевизор со канали на барем два јазика што се најмногу користени од барателите во објектот за сместување (споредете показател 13.1: Заеднички простории

2. Храна

Воведни забелешки

Терминот „храна“ во овој дел се однесува на храната како и на безалкохолните пијалаци. Следејќи го истиот пристап како и за делот околу сместувањето, стандардите што се вклучени во овој дел треба да се земат предвид без разлика на тоа дали барателите добиваат храна или финансиски надоместок или ваучери. Ова значи дека земјите-членки што избрале да им даваат на барателите финансиски надоместок или ваучери за покривање на трошоците за храна, треба да осигурат дека надоместокот или ваучерите се доволни за снабдување со храна согласно стандардите наведени во овој дел.

Правни референци — храна

- Член 2(е) од ДУП: дефиниција за материјалните услови за прифат

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 21: Да се овозможи пристап до доволни количини соодветна храна.

Показател 21.1: Се почитуваат стандардите за безбедност на храната.

- **Дополнителни забелешки:** Согласно Системот за анализа на опасностите и критичните контролни точки (НАССР⁽⁶⁾) за безбеден пристап до храна развиен од страна на Организацијата за храна и земјоделство на ОН (FAO), хигиената во објектот за сместување, особено во кујнските простории, треба да следи превентивен наместо корективен пристап. Согласно овој стандард, треба да се загарантира чистотата на кујнските простории, бидејќи нехигиената може да предизвика опасности по општото здравје во објектот за сместувањето.

Показател 21.2: Се служат барем три оброци дневно за возрасни лица и пет за малолетници, од кои барем еден оброк е зготвен и послужен топол.

Показател 21.3: Оброците овозможуваат балансирана и разновидна исхрана, вклучувајќи млеко за малолетниците и новороденчињата, кога е тоа потребно.

- **Дополнителни забелешки:** Составот на оброците се менува, на пример, се заснова на житарки, леб и ориз, овошје и зеленчук, млеко, млечни производи, месо, јајца и риба.

Показател 21.4: Барателите се информирани за составот на оброците.

- **Дополнителни забелешки:** Информациите за составот може да се обезбедат генерално (со етикети итн.) или на барање.

Показател 21.5: Постојат одделни решенија за барателите со посебни прехранбени потреби.

- **Дополнителни забелешки:** На пример, се земаат предвид бремените жени и доилките, како и лицата со одредени болести и тие со алергија на храна.

Показател 21.6: Се зема предвид и тоа што го претпочитаат одделните групи, како и она што им е забрането да го јадат.

- **Дополнителни забелешки:** Под „одделни групи“ се мисли на баратели со одредено верско и/или културно потекло, како и на баратели коишто се вегетаријанци/вегани.

⁽⁶⁾ Види Организација за храна и земјоделство на ОН, Систем за анализа на опасности и критични контролни точки (НАССР), (<http://www.fao.org/docrep/005/y1579e/y1579e03.htm>).

Добра практика во однос на обезбедувањето храна

За добра практика се смета:

- ако им се дозволи на барателите самите да готват за себе, кога е тоа возможно или соодветно, со оглед дека така се унапредува нивната независност, се зголемува чувството на нормалност/чувството на домашна атмосфера, и може да придонесе кон структурирање на секојдневниот живот на барателите; и
- ако им се даде на барателите можност да добиваат оброци коишто се зготвени одделно, или коишто се подгреани, доколку имале добра причина да го пропуштат времето за јадење; и
- да се консултираат барателите во однос на менито и готвењето на храната.

СТАНДАРД 22: Да се овозможи 24/7 пристап до вода за пиење.

Показател 22.1: Секој барател добива најмалку 2 и пол литри вода секој ден, при што се зема предвид личната физиологија и климата.

- **Дополнителни забелешки:** Повеќе детали околу минималните дневни количини на вода за пиење може да најдете во стандардите развиени како дел од „Проектот Сфера“ („Sphere Project“) ⁽⁷⁾.

Алтернативни показатели:

Показател 22.2(а): Инфраструктурата во објектот е соодветна за вода за пиење. **ИЛИ**

Показател 22.2(б): Се дистрибуира вода за пиење кога не постои соодветна инфраструктура.

- **Дополнителни забелешки:** Онаму каде што е потребно, треба да се информираат барателите за безбедноста на водата од чешма како вода за пиење.

Добра практика во однос на обезбедувањето пијалаци

За добра практика се смета снабдувањето со чај и кафе.

⁽⁷⁾ The Sphere Project, „How much water is needed in emergencies?“ достапно на интернет на: http://www.who.int/water_sanitation_health/publications/2011/WHO_TN_09_How_much_water_is_needed.pdf?ua=1

3. Облека и други непрехранбени производи

Воведни забелешки

Согласно деловите за сместување и храна, стандардите што се вклучени во овој дел треба да се земат предвид без разлика на тоа дали барателите добиваат облека во материјална форма или како финансиски надоместок или ваучери. Ова значи дека ако земјите-членки избрале да им даваат финансиски надоместок на барателите за да ги покријат трошоците за облека, со надоместокот треба да им се овозможи на барателите облека согласно стандардите наведени во овој дел. Со ова не се доведуваат во прашање ситуациите каде што барателите веќе поседуваат доволно облека согласно стандардите вклучени во овој дел, и поради тоа немаат потреба од дополнителна облека. Терминот „облека“, како што се употребува во овој дел, се однесува на облека и на обувки.

Во контекстот на овие насоки, терминот „непрехранбени производи“ се однесува на предмети во домаќинството што не се храна, вклучувајќи, на пример, производи за лична хигиена, производи за чистење и перење, постелнина и крпи. Во контекст на барателите што се на училишна возраст, непрехранбените производи го вклучуваат и училиштниот прибор.

При обезбедувањето на непрехранбени производи треба секогаш да се земе предвид семејната ситуација на барателот. Особено, треба да се земат предвид личните потреби на барателот кога се работи за составот и количината на непрехранбените производи.

Правни референци — облека и други непрехранбени производи

- Член 2(е) од ДУП: дефиниција за материјалните услови за прифат

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 23: Да се осигури дека барателот има доволно облека.

Показател 23.1: Барателот поседува доволен број парчиња долна облека за една недела без да треба да ги пере.

- **Дополнителни забелешки:** Горенаведеното треба да се смета како најмалку осум пара долна облека.

Показател 23.2: Барателот поседува барем минимален број парчиња облека.

- **Дополнителни забелешки:** Горенаведеното треба да се смета како најмалку пет парчиња облека за горниот дел од телото што се носат одоздола (како маици, кошули, блузи), најмалку три парчиња облека за долниот дел од телото (панталони, сукња, кратки панталони), најмалку три парчиња од типот на дуксер, џемпер или јакна, и два пара облека за спиење.

Показател 23.3: Барателот има барем два различни чифта обувки.

- **Дополнителни забелешки:** Ова може да вклучува еден пар за домашна употреба и еден за надвор.

Показател 23.4: На барателите им се обезбедува облека во најкус можен рок.

- **Дополнителни забелешки:** Во рок од неколку часа откако се распоредени во одреден објект за сместување, секој барател мора да биде облечен во најмалку основна (привремена) облека така што ќе може слободно да се движи во сите простории каде што е можен пристап (внатре и надвор).

Показател 23.5: Ако некој дел од облеката повеќе не може да се носи како резултат на изветвеност, постои утврден начин како да се добие друго парче облека.

Показател 23.6: Барателот поседува доволно облека за бебиња и мали деца потребна за 1 недела, без да мора да ја пере.

Добра практика во однос на обезбедувањето доволно облека

За добра практика се смета:

- избегнување на „униформиран изглед“ кај сите баратели (ако облеката е обезбедена во материјална форма), бидејќи така избегнувате и стигматизирање;
- воспоставување „склад со донации“ и поврзување со НВО секторот за да се собере и распредели користена облека.

СТАНДАРД 24: Да се осигури барателите да поседуваат соодветна облека.

Показател 24.1: Облеката им одговара на барателите до разумна мера во поглед на големината.

Показател 24.2: Облеката е пристојна до разумна мера и соодветна на преовладувачкиот стандард во општеството на земјата-домаќин и на потеклото на барателите.

- **Дополнителни забелешки:** Парчињата облека (освен долната) не мора да бидат нови, туку во добра состојба.

Показател 24.3: Достапна е соодветна сезонска облека.

- **Дополнителни забелешки:** Тоа значи, на пример, дека барателот треба да поседува зимско палто/јакна, ракавици, зимска капа, капче, зимски шал и зимски обувки, кога е тоа потребно.

Добра практика во однос на обезбедувањето соодветна облека

За добра практика се смета ако им се понуди на барателите од женски пол најмалку еден превез како дел од облеката што им се дава, доколку го побараат тоа.

СТАНДАРД 25: Да се овозможи барателите да имаат пристап до доволни количини соодветни производи за лична хигиена.

Показател 25.1: Постои список во којшто се наведува кој тип и колкава количина на производи за лична хигиена имаат право да добијат барателите на одредена возраст и пол.

- **Дополнителни забелешки:** Овој список им е јасно даден на увид на барателите.

Показател 25.2: Потребните производи за лична хигиена му се на располагање на барателот, било преку редовна распределба на производи по лице или преку надоместокот за дневни трошоци.

- **Дополнителни забелешки:** За да се одржува чистота и лична хигиена и да се спречат инфекции, на барателите треба да им се на располагање основните производи за лична хигиена. Во нив треба да има, на пример: четка за заби, паста за заби, тоалетна хартија, сапун, шампон, брич/пена за бричење, хигиенски влошки, пелени и други хигиенски производи потребни за нега на бебиња.

СТАНДАРД 26: Да им се овозможи на барателите пристап до други неопходни непрехранбени производи.

Показател 26.1: Обезбедени се доволен број постелнини и крпи.

- **Дополнителни забелешки:** Ако барателот е одговорен за перење на својата постелнина, тогаш му се обезбедуваат најмалку два пара постелнина за да може едната да ја користи додека другата се пере.

Показател 26.2: Барателите коишто сами перат имаат на располагање прашок за перење.

Показател 26.3: Постојат специфични решенија за барателите со посебни потреби.

- **Дополнителни забелешки:** На пример, тоа би значело дека семејство со новороденче има пристап до функционална бебешка количка, а семејство со мало дете има пристап до нокир. Секое дете има можност да си игра со играчки соодветни на возраста и коишто се во добра состојба. Она лице што има физичка попреченост или се опоравува од повреда или медицински третман, треба да добие патерици, инвалидска количка или друго медицинско помагало секогаш кога не може да ги добие на друго место (од други служби, како тие од јавниот здравствен систем).

Добра практика во однос на обезбедувањето пристап до други неопходни непрехранбени производи

За добра практика се смета ако барателите добијат пристап до комплет за пеглање и фен за коса, кога е потребно.

СТАНДАРД 27: Да се обезбеди соодветна облека и училишна опрема за децата што одат на училиште, за да можат целосно да учествуваат во сите образовни активности во училиштето.

Показател 27.1: Децата коишто посетуваат задолжително училишно образование, добиваат соодветна облека за училишните активности.

- **Дополнителни забелешки:** Тоа може да вклучува училишна униформа, таму каде што таа е задолжителна, како и спортска облека и обувки.

Показател 27.2: Децата што посетуваат училиште бесплатно добиваат училишна чанта (ранец за на грб или друго) и сите предмети (учебници итн.) што се потребни за на училиште.

4. Надоместок за дневни трошоци

Воведни забелешки

Додека аспектите како храна, сместување и облека се јасно дефинирани во ДУП, инструментот не упатува директно кон деталите и намената на надоместокот за дневни трошоци. Сепак, концептот е од суштинска важност за исполнувањето на потребите на барателот.

Надоместокот за дневни трошоци ги покрива другите основни потреби на барателите на меѓународна заштита што се регулираат со ДУП, а не спаѓаат во сместување, храна и облека (оние што се покриваат со финансиски надоместок во случаи кога не се обезбедуваат во форма на добра и услуги или во форма на ваучери).

Во овој документ, концептот „надоместок за дневни трошоци“ треба да се разбере во контекст на три различни намени, односно:

- да им се овозможи на барателите да достигнат минимално ниво на физичка егзистенција, надвор од основните потреби како сместување, храна или облека;
- да се обезбеди минимално ниво на учество на барателите во општествениот и културниот живот на земјата-членка во која престојуваат;
- да им се овозможи на барателите да уживаат одреден степен на автономија.

Во овие насоки, под терминот „надоместок за дневни трошоци“ се подразбира најмалку паричниот надоместок што му се дава на барателот без точна намена и со којшто може да располага по своја волја („џепарлак“). Покрај тоа, кога одделни непрехранбени производи или други дополнителни потреби не се обезбедени како добра или услуги или во форма на ваучери, трошоците за нив може да се земат предвид при пресметката на износот за надоместокот за дневни трошоци што им се дава на барателите.

Како што е споменато во претходните делови, стандардите во однос на сместувањето, храната и облеката, како и за одредени други непрехранбени производи, може да се постигнат без разлика на тоа дали барателите ги купиле соодветните предмети со финансискиот надоместок, или ги добиле во форма на добра или услуги или во форма на ваучери. Истовремено, последниот елемент („џепарлакот“) се заснова на уверувањето дека достоинствен животен стандард може да се постигне само кога барателите имаат одреден степен на финансиска независност. Со други зборови, барем дел од дадениот надоместок не треба да се планира за конкретна намена, туку треба да биде на располагање на барателите за да можат да го употребат согласно своите лични потреби и желби.

Со оглед на различните стандарди и трошоци за живот во земјите-членки, овој дел не се обидува да го дефинира точниот износ на надоместокот за дневни трошоци којшто треба да му се обезбеди за барателот. Без разлика на употребениот метод за пресметка на надоместокот за дневни трошоци, трите цели наведени горе треба секогаш да бидат исполнети. Како таков, надоместокот за дневни трошоци не треба да се смета за чин на дарежливост; тој е од иста важност како и сместувањето, храната и облеката и претставува суштински дел од материјалните услови за прифат.

Правни референци — надоместок за дневни трошоци

- Член 2(е) од ДУП: дефиниција за материјалните услови за прифат

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 28: Да се обезбеди надоместок за дневни трошоци.

Показател 28.1: Постои јасна дефиниција за опфатот на надоместокот за дневни трошоци.

Показател 28.2: Методот за пресметка на надоместокот за дневни трошоци е јасно утврден.

- **Дополнителни забелешки:** Под „утврден“ се мисли дека се опишани елементите што се земени предвид при одредување на износот на надоместокот и факторите што се земени предвид при проценката на износот за секој од елементите.

Показател 28.3: Надоместокот за дневни трошоци се дава на слободно располагање („џепарлак“) и овозможува барателите да се стекнат со соодветен степен на независност.

- **Дополнителни забелешки:** Надоместокот за дневни трошоци што е на „слободно располагање“ не може никогаш да биде даден во форма на добра и услуги. Износот треба да се одреди во зависност од националниот контекст. Притоа, покрај основните, треба да се земат предвид и комплементарните потреби, како што се производи и услуги по сопствен избор (на пр. културни активности, слатки, производи од тутун, игри, излегување).

Показател 28.4: Износот на надоместокот за дневни трошоци исто така ги одразува најмалку следните трошоци, освен кога се тие подмирени во форма на добра и услуги: комуникации и информации, училишни предмети, лична хигиена и нега на тело, слободни активности и трошоци за превоз кога се работи за пристап до здравствена заштита и снабдување со лекаства, постапката за азил и правна помош, како и образование за деца запишани на училиште.

- **Дополнителни забелешки:** Во однос на училишни предмети, лична хигиена и нега на тело кога се обезбедуваат во форма на добра или услуги, видете ги стандардите 25 и 26: Пристап до производи за лична хигиена и други непрехранбени производи и стандардот 29: Пристап до потребната здравствена заштита.

Показател 28.5: Надоместокот за дневни трошоци се обезбедува редовно и не помалку од еднаш месечно кога станува збор за „џепарлакот“.

- **Дополнителни забелешки:** Редовноста на давањето на надоместокот треба да се одреди според намената (ако е утврдена), износот и избраната форма. Секогаш треба да постои транспарентност.

Добра практика во обезбедувањето на надоместок за дневни трошоци

За добра практика се смета:

- ако се земе предвид индивидуалната ситуација на барателот (на пр. возраста/составот на семејството) кога се пресметува износот на надоместокот за дневни трошоци;
- да се дава надоместокот за дневни трошоци однапред;
- да се дава надоместокот одделно на секој возрасен член од семејството (а не на „главата“ на семејството за целото семејство).

5. Здравствена заштита

Воведни забелешки

Употребата на терминот „здравствена заштита“ во овој дел опфаќа ментална и физичка здравствена заштита, којашто им се обезбедува на барателите на меѓународна заштита. Исто така вклучува и здравствени совети за барателите што страдаат од сериозни болести, како и потребни мерки за унапредување на рехабилитацијата на жртвите од насилство и измачување. Во таа смисла, здравствените прегледи што ги спроведуваат неколку земји-членки на почетокот на постапката за прифат може да обезбедат важна почетна точка бидејќи овозможуваат појасна слика за здравствените потреби на барателите коишто треба да се задоволат за време на постапката за прифат. За целите на овој дел, терминот „медицински персонал“ означува квалификувани медицински професионалци (на пр. доктори, заболечари, сестри) како и психолози.

Насоките треба да се толкуваат согласно сеопфатните принципи на согласност и доверливост коишто важат за сиот персонал за прифат, за медицинскиот персонал вклучен во обезбедувањето здравствена заштита, како и за толкувачите. Во ниту еден момент не треба да се споделуваат информации без претходна согласност на пациентот. Не доведувајќи ги во прашање националните прописи што го уредуваат пристапот до медицинска документација, барателите треба да добијат право на пристап до својата медицинска документација кога е тоа потребно.

Правни референци — здравствена заштита

- Член 13 ДУП: здравствени прегледи
- Член 17 од ДУП: општи правила за материјалните услови за прифат и здравствена заштита
- Член 19 ДУП: здравствена заштита

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 29: *Да се обезбеди пристап до потребната здравствена заштита, најмалку на ниво на итна заштита и основни третмани на болести и сериозни ментални нарушувања.*

Показател 29.1: Барателот има пристап до сите типови на потребна здравствена заштита.

- **Дополнителни забелешки:** *Онаму каде што е возможно, при обезбедувањето на здравствена заштита треба да се земе предвид полот (на пр. пристап до женски медицински персонал кога е побаран и достапен).*

Показател 29.2: Здравствената заштита ја обезбедува квалификуван медицински персонал.

Показател 29.3: Здравствената заштита е достапна во објектот за сместување или на разумна оддалеченост од него.

- **Дополнителни забелешки:** *За објаснување на „разумна далечина“, видете во стандард 1: Локација*

Показател 29.4: Потребната здравствена заштита, вклучувајќи ги пропишаните лекови, се обезбедува бесплатно или се компензираат преку надоместокот за дневни трошоци.

- **Дополнителни забелешки:** *Тоа значи дека се бесплатни и превозот потребен за пристап до здравствената заштита и потребните лекови (споредете стандард 1: Локација, стандард 28: Обезбедување надоместок за дневни трошоци.*

Показател 29.5: Предвидени се соодветни решенија за да се овозможи комуникација на барателот со медицинскиот персонал.

- **Дополнителни забелешки:** Ова значи дека е обезбеден обучен толкувач (бесплатно) онаму каде што е потребно. Ако се согласи барателот, толкувањето можат да го вршат и други лица, освен деца.

Показател 29.6: Постои решение за да се осигури пристап до прва помош во итни случаи.

- **Дополнителни забелешки:** Треба да биде достапен прибор за прва помош.

Показател 29.7: Барателот добива пристап до својата медицинска документација без притоа да се доведува во прашање националната легислатива.

- **Дополнителни забелешки:** Доколку барателот изразил согласност, медицинската документација може да биде препратена од еден медицински професионалец кај друг.

Показател 29.8: Постојат посебни решенија за барателите со посебни медицински потреби.

- **Дополнителни забелешки:** Ова вклучува, на пример, пристап до педијатар, гинеколог или пренатална здравствена заштита, или обезбедување посебни решенија за лицата со попреченост. Исто така, вклучува и советувањето за жртвите на трговија со луѓе и за жртвите на полово насилство, како и за жртвите на измачување или други форми на психолошко или физичко насилство.

Добра практика во однос на здравствената нега

За добра практика се смета:

- ако во колективните објекти за сместување постои барем еден член на персоналот којшто е обучен за давање прва помош; и
- ако се овозможи превентивна здравствена заштита, вклучувајќи здравствени прегледи при прифатот и/или вакцинација во случаи кога превентивната здравствена заштита и/или вакцинацијата не се дел од општата задолжителна здравствена заштита; и
- ако бесплатно се обезбедат кондоми како и одредени лекови, вклучувајќи и кога тие не се пропишани.

6. Информирање и советување

Воведни забелешки

Терминот „обезбедување информации“ се однесува на информациите предвидени само во рамката на ДУП. Не доведувајќи ги во прашање информациите што треба да им се овозможат на барателите на меѓународна заштита согласно другите релевантни инструменти, како што е Изменетата директива 2013/32/EU на Европскиот парламент и на Советот од 26 јуни 2013 год. за вообичаените процедури за доделување и повлекување на меѓународна заштита (понатаму: ДПА) и Регулатива (ЕУ) бр. 604/2013 на Европскиот парламент и на Советот од 26 јуни 2013 год. со којашто се утврдуваат критериумите и механизмите за одредување на земјата-членка задолжена за испитување на барање за меѓународна заштита поднесено во една од земјите-членки од страна на државјанин на трета земја или лице без државјанство (понатаму: Даблинска III регулатива), овие насоки не ги вклучуваат стандардите во однос на информациите за постапката за признавање право на азил. Сепак, треба да се има на ум дека во некои земји-членки обезбедувањето на таквите информации е одговорност на службите за прифат.

За да се избегне оптоварување на барателот со премногу информации при неговиот прифат, информациите треба да му се даваат според моментот и фазата во постапката. Се охрабруваат земјите-членки да утврдат временски рамки со кои се дефинира типот на информации што треба да им се дадат на барателите на национално ниво, притоа земајќи го предвид вкупниот максимален рок од 15 денови пропишани со Член 5 од ДУП.

Во однос на обврската на земјата-членка да осигури издршка на барателите и да го чува не само нивното физичко, туку и нивното ментално здравје, согласно Член 17(2), на барателите треба да им се овозможат соодветни мерки за поддршка, како што е социјално советување. Ова може да опфати многу различни видови на помош, почнувајќи од информирање на барателите како да стигнат до јавните услуги, културна медијација и ориентација и решавање конфликти, насоки за тоа како да решаваат одредени ситуации и за наредните чекори во животот. Освен тоа, советувањето може да помогне и за препознавање на барателите со посебни потреби (споредете дел 7: Препознавање, проценка и задоволување на посебните потреби).

Правни референци — информирање и советување

- Член 5 од ДУП: информации
- Член 17(1) и (2): општи правила за материјалните услови за прифат и здравствената заштита

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 30: Да се осигури барателите да ги добијат и да ги разберат информациите поврзани со правата и обврските во однос на условите за прифат.

Показател 30.1: Се обезбедуваат информации во писмена форма на јазик што барателот го разбира или е разумно да се претпостави дека го разбира.

- **Дополнителни забелешки:** Информациите треба да се даваат на јасен јазик којшто не е стручен.

Показател 30.2: Онаму каде што е потребно, информациите се даваат и усно, на јазик којшто барателот го разбира.

- **Дополнителни забелешки:** Информациите треба да се даваат усно барем во случај на неписменост или во случај кога лицето не ги разбира пишаните информации што му се понудени.

Показател 30.3: Информациите ги покриваат сите аспекти на условите за прифат, вклучувајќи ги правата и обврските согласно ДУП.

- **Дополнителни забелешки:** Информациите треба да ги вклучуваат најмалку правото на прифат во зависност од правниот статус, формата на обезбедување на материјални услови за прифат (сместување, храна, облека и надоместоци за дневни трошоци), пристапот до здравствена заштита и посебните решенија за барателите со посебни потреби, ако е потребно. Куќниот ред треба јасно да му биде пренесен на барателот. Информациите може да ја вклучат и достапноста

на дополнителна психолошка и социјална поддршка, информации за општествените норми во земјата-членка, совети за секојдневниот живот, вклучувајќи справување со конфликти итн.

Показател 30.4: Информациите се даваат навремено (најмногу 15 дена) по поднесување на барањето за меѓународна заштита.

Показател 30.5: Информациите се даваат согласно посебните потреби и индивидуалните околности на барателите.

- **Дополнителни забелешки:** За деца, информациите се даваат на начин соодветен за нив (на пр. преку употреба на пиктограми, зборови што ги разбираат децата итн.). За лицата коишто имаат оштетен вид или интелектуална попреченост, начинот на давање на информациите е приспособен на нивниот капацитет. Обезбедувањето информации вклучува аспекти поврзани со половото насилство или со трговијата со луѓе.

Добра практика во однос на обезбедувањето информации

За добра практика се смета:

- давањето информации на барателот и писмено и усно, на пример, преку толкувачи или културни медијатори;
- обезбедувањето визуелизација на информациите преку употреба на видеа и пиктограми;
- проверката дали барателот ги разбрал добиените информации;
- давањето информации според моментот и фазата во постапката:
 - ✓ на денот на пристигнување: давање основни информации за функционалностите во објектот за сместување и за правото на прифат и сродните права, вклучувајќи ја достапноста на социјален работник (или друг персонал соодветен за постапката на сместување).
 - ✓ во најдобар случај во рок од 3 дена, а не подоцна од 15 дена: давање дополнителни информации околу функционирањето на сместувањето, секојдневниот живот, активностите, училиштето и курсевите. Обезбедување на куќниот ред во писмена форма, вклучувајќи ги обврските на барателот во однос на другите баратели (како што се правата на жените, почитта кон сексуалните различности и правата на ЛГБТИ лицата) и оние во однос на условите за прифат коишто барателите мора да ги почитуваат:
 - ✓ за време на прифатот: обезбедување дополнителни информации за правото на прифат и, во зависност од релевантноста, за: правото на живеалиште, доброволното враќање, правото на работа, потребните аспекти во административен контекст, физичката и психолошката благосостојба, правата и должностите кога се живее во општеството на земјата-членка, достапните курсеви и активности, подигнувањето на свеста околу аспекти како лична хигиена, сексуално преносливи болести и контрацепција, справување со конфликти, сортирање отпад, чистење, потрошувачка на струја итн.;
 - ✓ на крајот од престојот: потребните информации за корисниците на меѓународна заштита и за оние чиешто барања за меѓународна заштита биле одбиени (сместување, пристап до здравствена заштита итн.)

СТАНДАРД 31: Да се обезбедат информации за организации или групи лица коишто нудат одредена правна помош или за организации коишто можат да им помогнат или да ги информираат барателите во однос на достапните услови за прифат, вклучувајќи ја здравствената заштита.

Показател 31.1: Барателите се информирани за достапната правна помош и како да се дојде до неа.

Показател 31.2: Информациите што им се даваат на барателите ги вклучуваат деталите за контакт со организации или групи лица коишто можат да ги информираат барателите во однос на достапните услови за прифат, вклучувајќи ја здравствената заштита, и како да се дојде до нив.

Показател 31.3: Се обезбедуваат информации во писмена форма, на јазик што барателот го разбира или е разумно да се претпостави дека го разбира.

- **Дополнителни забелешки:** Информациите треба да се даваат на јасен јазик којшто не е стручен.

Показател 31.4: Онаму каде што е потребно, информациите се даваат и усно, на јазик којшто барателот го разбира.

- **Дополнителна забелешка:** Информациите треба да се даваат усно барем во случај на неписменост или во случај кога лицето не ги разбира пишаните информации што му се понудени.

Показател 31.5: Информациите се даваат навремено (најмногу 15 дена) по поднесување на барањето за меѓународна заштита.

Показател 31.6: Информациите се даваат согласно посебните потреби и личните околности на барателите.

- **Дополнителни забелешки:** За деца, информациите се даваат на начин соодветен за деца (на пр. преку графика, употреба на пиктограми). Другите информации што се даваат може да вклучуваат аспекти поврзани со полово насилство или со трговија со луѓе.

СТАНДАРД 32: Да им се обезбеди соодветен пристап на правни застапници и советници, претставници на УНХЦР, Црвениот крст, меѓувладини и релевантни невладини организации признаени од земјата-членка со цел да им се помогне на барателите.

Показател 32.1: Пристапот на чинителите споменати погоре е ограничен единствено од аспект безбедноста на објектот за сместувањето и на барателите, но тој не треба да биде строго ограничен или практички невозможен.

Показател 32.2: Чинителите споменати погоре можат да се среќаваат и да зборуваат со барателите во услови во кои е загарантирана соодветна приватност.

СТАНДАРД 33: Да се обезбеди пристап до социјално советување за барателите на меѓународна заштита.

Показател 33.1: Социјалното советување е достапно за барателите во или надвор од објектот за сместување.

Показател 33.2: Барателите можат да имаат редовен пристап до социјално советување, согласно нивните лични потреби.

- **Дополнителни забелешки:** Пристапот до социјално советување може да има форма на разговор или да биде преку телефон.

7. Препознавање, проценка и задоволување на посебните потреби

Воведни забелешки

Со оглед на несигурноста на нивниот статус во странска земја и честопати со оглед на искуствата во земјата на потекло и/или за време на патувањето, барателите на меѓународна заштита се генерално во ранлива ситуација. Оттаму, како што се гледа на сликата 1 во воведниот дел на овој документ, посебните потреби и обезбедувањето услови за прифат имаат заеднички точки поради тоа што некои баратели ќе имаат потреба од дополнителна поддршка поврзана со некој од деловите во овие насоки, за да бидат во можност еднакво да ги искористат правата и бенефициите согласно ДУП.

Службените лица за прифат што се во контакт со барателите на меѓународна заштита и сите што се вклучени во постапката треба да бидат свесни и да ги препознаваат посебните потреби. Показателите и посебните потреби треба да бидат регистрирани што е можно побрзо по откривањето, а информациите треба да се пренесат до релевантните чинители за да се обезбедат потребните гаранции и поддршка.

Поглавјето IV од ДУП предвидува гаранции за барателите со посебни потреби. Краткиот список на лица коишто можеби имаат посебни потреби за прифат вклучува: малолетници, малолетници без придружба, лица со попреченост, постари лица, бремени жени, самохрани родители со малолетни деца, жртви на трговија со луѓе, лица со сериозни болести, лица со ментални нарушувања и лица коишто биле предмет на измачување, силување или други сериозни форми на психолошко, физичко или сексуално насилство, како што се жените-жртви на генитално осакатување.

Понатаму, земјите-членки имаат обврска да направат проценка, да ги изложат и навремено да одговорат на посебните потреби на барателите, како и да осигурат препознавањето да биде можно и во подоцнежните фази во случај кога ранливите категории не се очигледни претходно.

Еден важен аспект е потребата обезбеди механизмите на упатување во земјата-членка да функционираат правилно за да може да се информира за посебните потреби на ефикасен начин. Не доведувајќи го во прашање принципот на доверливост, националните служби треба да можат и да бидат известени да ги споделуваат релевантните информации околу препознаените посебни потреби. На пример, кога службените лица со кои се остварува прв контакт, како што се граничните службеници, увиделе дека лицето има посебни потреби, за истото треба да ги известат службите за прифат за да се обезбедат потребните гаранции што е можно поскоро. Од друга страна, службено лице за прифат честопати е во позиција да ги набљудува барателите во еден подолг временски период и да изгради доверба. Ова им овозможува ефективно препознавање на посебните потреби коишто првично не биле очигледни. Во обем во кој овие информации се поврзани и со можни посебни мерки во постапката, од суштинска важност е службите за прифат да ги известат за нив службите што одлучуваат.

Во овој дел од насоките се разгледува обврската на земјите-членки да ги препознаат, проценат и регистрираат и/или да известат за посебните потреби за прифат, како и да одговорат на нив навремено. Примери за посебни гаранции за прифат се наведени во различните делови на овој документ. За добивање посеопфатни насоки и практична алатка, погледнете ја Алатката за препознавање лица со посебни потреби (ПЛПП) на ЕАСО ⁽⁸⁾.

Правни референци — препознавање, проценка и задоволување на посебните потреби

- Член 21 од ДУП: општ принцип
- Член 22 од ДУП: проценка на посебните потреби за прифат
- Член 23: малолетници
- Член 24: малолетници без придружба
- Член 25: жртви на измачување и насилство

⁽⁸⁾ <http://ipsn.easo.europa.eu/>.

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 34: Да се осигури постоење на механизам за препознавање и проценка на посебните потреби за прифат.

Показател 34.1: Постои стандардизиран механизам за препознавање и проценка на посебните потреби за прифат на кој било барател.

- **Дополнителна забелешка:** Како што е предвидено во Член 22(2) од ДУП, овој механизам не мора да има форма на административна постапка, туку треба да се упатува на заштитата на деца и на стандардите за заштита на децата. Во таквиот механизам може да се интегрира алатката ПЛПП на ЕАСО.

Показател 34.2: Механизмот јасно пропишува кој е одговорен за препознавање и за проценка на посебните потреби за прифат.

- **Дополнителни забелешки:** Во зависност од националниот систем, во препознавањето и проценката на посебните потреби може да се вклучени различни чинители. Улогите на различните чинители треба да се јасно наведени во механизмот.

Показател 34.3: Механизмот јасно пропишува како се евидентира препознавањето и проценката и како се известува барателот и релевантните чинители.

- **Дополнителни забелешки:** Евидентирањето и ефективно пренесување на информациите во однос на посебните потреби до релевантните чинители е од суштинска важност за да се осигурат потребните гаранции. Во текот на функционирањето на механизмот важи националната регулатива за доверливост и заштита на податоци. Во одредени случаи се применуваат формални постапки, како во случај на националните механизми за упатување на жртвите на трговија со луѓе.

СТАНДАРД 35: Да се осигури ефективна примена на механизмот за препознавање и проценка на посебните потреби за прифат.

Показател 35.1: Се доделуваат доволно ресурси за да се изврши препознавање, проценка и надзор на посебните потреби.

Показател 35.2: Првичното препознавање и проценката на посебните потреби се врши во најкус можен рок.

- **Дополнителни забелешки:** Препознавањето и проценката на посебните потреби за прифат може да се случува во различни фази. Се препорачува првичното препознавање и проценка да се случуваат за време на прифатот (1 до 3 дена). Дополнителното тековно препознавање и/или проценка треба да се одвиваат во зависност од соодветните посебни потреби.

Показател 35.3: Посебните потреби што стануваат очигледни во подоцнежна фаза се адекватно препознаени и проценети.

- **Дополнителни забелешки:** Одредени посебни потреби за прифат се воочуваат подоцна. Според тоа, важно е препознавањето и проценката да се прават тековно.

Показател 35.4: Онаму каде што е соодветно, во проценката на посебните потреби се вклучени и специјализирани чинители.

- **Дополнителни забелешки:** Во проценката на посебните потреби може да се вклучат специјализирани чинители, како што се психолози или медицински професионалци, во зависност од природата на тие потреби. Нивната експертиза треба да биде ефективно достапна на службите за прифат кога има потреба за тоа.

Показател 35.5: Утврдени се комуникациски канали и соработка меѓу службите за прифат и службите што одлучуваат и истите се користат.

- **Дополнителни забелешки:** *Препознавањето и проценката на посебните потреби се поефективни кога службите разменуваат информации, не доведувајќи ја притоа во прашање националната регулатива за доверливост и заштита на личните податоци.*

Показател 35.6: Препознавањето и проценката на посебните потреби за прифат се вршат независно од разгледувањето на потребата за меѓународна заштита на барателите.

- **Дополнителни забелешки:** *Важно е да се направи јасно разграничување помеѓу прашањето на препознавање и проценка на посебните потреби за прифат (и посебните потреби во постапката) и разгледувањето на барањето за меѓународна заштита. Иако во некои случаи ранливата состојба на барателите ќе има влијание врз исходот на барањето, целта на препознавањето и проценката согласно овие насоки е исклучиво да се загарантира ефективен пристап до правата и бенефициите согласно ДУП во текот на постапката за азил.*

СТАНДАРД 36: Да се осигури дека на препознаените посебни потреби за прифат се одговара навремено.

Показател 36.1: Се презема соодветно и неодложно дејство за да се одговори на препознаените и проценетите посебни потреби.

- **Дополнителна забелешка:** *Треба да се доделат доволни ресурси за да се одговори на посебните потреби. Освен тоа, во зависност од случајот, треба да се употребат стандардните оперативни процедури и/или механизми за упатување.*

Показател 36.2: Ако се препознаени посебни потреби, постои механизам за да се загарантира нивен редовен надзор.

- **Дополнителни забелешки:** *Земјите-членки треба исто така да предвидат и редовен иден надзор на препознаените посебни потреби.*

Добра практика за препознавање, проценка и одговарање на посебните потреби

За добра практика се смета:

- воспоставувањето механизам за да се препознаат и проценат посебните потреби за прифат како дел од националните оперативни постапки. Алатката ПЛПП од ЕАСО може да се интегрира во овие постапки, преку примена на насоките за „Поддршка при прифат“;
- да се сметаат како баратели со посебни потреби и категориите коишто не се на краткиот список во Поглавје IV од ДУП, на пример лицата од ЛГБТИ заедницата, лицата со посебни потреби поврзани со полот, како и неписмените баратели.

Алатка за препознавање на лица со посебни потреби (ПЛПП) од ЕАСО

Како поддршка на земјите-членки во препознавањето и проценката на посебните потреби во смисла на гаранции околу постапката и прифатот, ЕАСО разви интерактивна алатка на интернет, којашто е јавно достапна на одреден број јазици на ЕУ.

Алатката ПЛПП е интуитивен практичен инструмент наменет за поддршка на навременото и тековното препознавање на посебните потреби, без да се има потреба за стручно познавање. Се потпира на показатели коишто се поврзани со различни категории луѓе со потенцијални посебни потреби. Списокот ги вклучува сите категории што се наведени во ДУП, како и лица од ЛГБТИ заедницата и лицата со посебни потреби поврзани со полот. Со одбирањето категорија се добиваат дополнителни информации за да се направи проценка дали барателот ги поседува наведените посебни потреби, и се генерира контролен список и кратки насоки за релевантните мерки за поддршка. Поддршката при прифат е еден од аспектите развиени во рамки на алатката ПЛПП.

Штом корисникот ги добил релевантните информации, тој или таа може да ги испечати или да ги зачува како извештај, вклучувајќи и избор од одредени елементи. Извештајот може да се индивидуализира за конкретниот случај пред да се зачува и/или испечати.

Интеграцијата на алатката ПЛПП во националниот механизам, којшто е во согласност со стандардите во овој дел, се препорачува како добра практика.

Алатката можете да ја најдете на <https://ipsn.easo.europa.eu>

8. Обука на персоналот

Воведни забелешки

Имајќи ги предвид различностите во националните системи за прифат, задачите, квалификациите и потребите за обука на персоналот што работи со барателите во контекст на прифатот, се различни во земјите-членки на ЕУ. Во врска со насоките вклучени во овој дел, терминот „службено лице за прифат“ може да се дефинира како лице коешто е во директен контакт со барателите на меѓународна заштита во контекст на прифатот, без разлика на неговиот работодавач (државата, невладината организација, приватен изведувач, општината итн.). Овие лица може да бидат социјални работници, образовен персонал и персонал од областа на здравствена заштита, службеници за регистрација, толкувачи, управници на објекти, административен/координативен персонал итн. ДУП ја препознава важноста на соодветна и постојана обука, како и релевантноста на постоењето механизам за надзор на квалитетот на работата што ја вршат службените лица за прифат. Поконкретно, се бара од земјите-членки да „преземат соодветни мерки за да се осигури дека службите и другите организации што ја имплементираат ова директива ја добиле потребната основна обука“.

Во оваа смисла, насоките што се вклучени во овој дел треба да се смета дека се однесуваат на сите нивоа на персонал (вклучувајќи ги раководителите од средно и највисоко ниво) коишто спаѓаат под дефиницијата на терминот „службено лице за прифат“. Освен тоа, не доведувајќи ја во прашање потребата да се обезбеди специфична обука за службените лица за прифат што работат со барателите со посебни потреби за прифат, целокупната обука треба да се усогласи со пошироката рамка на кодексот на однесување, со којшто се утврдени клучните концепти и принципи врз кои се заснова работата во контекст на прифатот.

Правни референци — обука на персоналот

- Член 18(7) од ДУП: модалитети за условите за прифат
- Член 24(4) од ДУП: малолетници без придружба
- Член 25(2) од ДУП: жртви на измачување и насилство
- Член 29(1) од ДУП: персонал и ресурси

Стандарди и показатели

СТАНДАРД 37: Да се осигури службените лица за прифат да се доволно квалификувани.

Показател 37.1: Секое службено лице за прифат има јасен опис на работните задачи (опис на работното место).

Показател 37.2: Секое службено лице за прифат е квалификувано согласно националните закони и регулатива што се однесуваат на неговите работни задачи (опис на работното место).

- **Дополнителна забелешка:** Процесот на проценка на квалификациите на службеното лице за прифат треба да вклучува проверка на кривичната евиденција во однос на сторени кривични дела или прекршоци поврзани со деца, во случаи кога тоа службено лице за прифат треба да работи во директен контакт со деца.

СТАНДАРД 38: Да се осигури дека на службените лица за прифат им се обезбедени соодветни обуки.

Показател 38.1: Секое службено лице за прифат има добиено темелен и навремен вовед во неговата улога, вклучувајќи и вовед во кодексот на однесување.

- **Дополнителни забелешки:** Воведувањето во работата на лицата кои вршат прифат треба да се изведе што е можно побрзо и не подоцна од моментот веднаш по вработување на службеното лице за прифат. Во зависност од улогата што му се доделува на службеното лице за прифат, воведувањето во работата треба да ги вклучува стандардите од важечките закони и/или регулатива за прифат, како и националните и релевантните алатки на ЕАСО што се на располагање.

Показател 38.2: Постои јасна наставна програма за обуката, вклучувајќи ги условите за обука на секоја функционална група.

- **Дополнителни забелешки:** Основната обука на службените лица за прифат може да се обезбеди преку програмскиот модул за обука за прифат на ЕАСО. Освен тоа, модулите вклучени во националната програма може да вклучуваат компјутерски вештини и странски јазици, па сè до курсеви за заразни болести или препознавање на жртвите на трговија со луѓе.

Показател 38.3: Обуката се обезбедува редовно и во зависност од потребата.

- **Дополнителни забелешки:** Треба да се развие долгорочна програма за обука, којашто предвидува редовна обука за освежување на знаењата. Обука треба да се обезбеди и ако постојат какви било значителни промени во применливите закони и пракса.

Показател 38.4: Се обезбедува обука најмалку во однос на следните елементи: препознавање на аспекти поврзани со полот и возраста, состојба на барателите со посебни потреби, особено во однос на заштитата на децата и стандардите за заштита на децата, вклучувајќи ги децата без придружба, како и препознавање на жртвите од измачување и насилство.

Добра практика во однос на обуката на персоналот

За добра практика во однос на менаџерите за прифат се смета:

- препознавањето на можностите за обука на службените лица за прифат; и/или
- организирањето обука преку договори со релевантните чинители (универзитети, правни застапници, психолози итн.).

СТАНДАРД 39: Да се унапреди свеста на другите чинители коишто се во редовен контакт со барателите.

Показател 39.1: Постојат редовни сесии за подигање на свеста и/или алтернативни решенија за лицата коишто не се сметаат за „службени лица за прифат“, но сепак се во контакт со барателите поради нивната професија/функција.

- **Дополнителни забелешки:** Сесиите за подигањето на свеста може да се фокусираат генерално на аспектите поврзани со миграцијата и особено на културните аспекти. Истите може да се организираат, на пример, за образовниот персонал, надворешните здравствени служби, персоналот за обезбедување на објектите или за хигиеничарите.

СТАНДАРД 40: Да се промовира поддршка за службените лица за прифат.

Показател 40.1: Достапни се различни мерки за да се помогне во справувањето со тешките ситуации на коишто се наидува при прифатот.

- **Дополнителна забелешка:** Овие мерки може да се во форма на интервизија (размена меѓу лицата со ист статус), кризни тимови или надворешен надзор.

Анекс — табела за краток преглед

Оперативни стандарди и показатели за условите за прифат			
Дел	Точка	Стандард	Показател(и)
1. Сместување	1.1. Локација	1. Да се обезбеди ефективен просторен пристап до соодветните услуги, како што се јавни услуги, училишта, здравствена заштита, социјалната и правната помош, продавница за секојдневни потреби, пералници и рекреативни активности.	1.1. Постојат специфични решенија за барателите со посебни потреби.
			1.2. (а) Соодветните јавни услуги се на располагање во објектот за сместување. ИЛИ
			1.2. (б) Објектот се наоѓа на разумна пешачка оддалеченост од соодветните услуги, а инфраструктурата што е на располагање е безбедна за пешачење. ИЛИ
			1.2. (в) До соодветните услуги може да се стигне со помош на јавен превоз и времето на патување е разумно. ИЛИ
	1.2. Распределба	2. Да се почитува принципот на единство на семејството.	2.1. Членовите на едно семејство (согласно дефиницијата од Член 2 од ДУП) се сместуваат заедно, со нивна согласност.
			2.2. Семејствата со деца се сместуваат заедно доколку е тоа во најдобар интерес на детето.
			2.3. Кога е можно и соодветно, единството на семејството треба да се почитува и во однос на членовите на поширокото семејство.
			2.4. Во една спална соба се сместува најмногу едно семејство.
	3. При (пре) распределба во одреден објект за сместување треба да се земат предвид посебните потреби на барателот.	3.1. Распределбата на сместувањето за барателите се прави врз основа на проценката на нивните посебни потреби за прифат.	
			3.2. Постои можност за префрлување на барател како резултат на препознавање на посебни потреби за прифат.
4. Да се земат предвид специфичните и објективните причини поврзани со индивидуалната ситуација на барателот при распределбата на сместувањето	4.1. Воспоставен е механизам со кој се зема предвид дали постојат специфични и објективни причини за распределба во одредено сместување.		

Оперативни стандарди и показатели за условите за прифат				
Дел	Точка	Стандард	Показател(и)	
1. Сместување	1.3. Инфраструктура	5. Да се осигури доволен простор во спалната соба во колективното сместување.	5.1. За секој барател се обезбедува простор од најмалку 4 м ² по лице.	
			5.2. Во врска со минималниот простор од 4 м ² по лице, треба да се осигури и минимална височина на просторијата од 2,10 м.	
			5.3. Постои доволно простор во спалната соба за да се смести еден кревет и еден креденец за секој барател.	
		6. Да се осигури почитување на приватноста на барателите во колективното сместување.	6.1. Најмногу шест баратели се сместуваат во една спална соба.	
			6.2. Постојат одделни спални соби за самците од машки и женски пол и не е дозволен пристап до нив од страна на баратели од спротивниот пол.	
			6.3. Предвидена е и на барателите им е на располагање просторија којашто овозможува приватност (внатре или надвор од просториите) за состаноци со правни застапници, социјални работници или други релевантни чинители.	
			6.4. Постојат засебни решенија за барателите со посебни потреби.	
		7. Да се обезбеди соодветно опремено сместување.	7.1. Минималниот мебел за секоја спална соба вклучува:	7.1.1. 1. еден засебен кревет по лице; И
				7.1.2. 1. еден креденец по лице или семејство, доволно голем за да се чуваат личните предмети (како облека, лекови или документи).
				7.2. Креденецот се заклучува во случаи кога во спалните соби се сместени баратели коишто не се членови на исто семејство, без притоа да се загрозат на безбедносните аспекти на објектот за прифат.
				7.3. Мебелот во заедничката/дневната просторија вклучува доволен број маси и столови.
				7.4. Во објектите каде што барателите треба сами да готват за себе, сето наведено подолу е обезбедено и е на располагање во кујната:
				7.4.1. доволно голем капацитет на фрижидер по лице; И
				7.4.2. доволно простор на полиците по лице/семејство; И
				7.4.3. минимален пристап до шпорет по лице/семејство; И
7.4.4. минимален број садови, чаши, прибор за готвење и прибор за јадење по лице.				
7.5. Овозможени се специфични решенија за барателите со посебни потреби.				

Оперативни стандарди и показатели за условите за прифат			
Дел	Точка	Стандард	Показател(и)
1. Сместување	1.3. Инфраструктура	8. Да се обезбеди доволна, соодветна и функционална санитарна инфраструктура во објектот за сместување.	8.1. Сите баратели треба да имаат пристап до туш/бања, лавабо со топла и ладна вода и функционален тоалет.
			8.2. Постои барем еден функционален тоалет што може да се заклучува на 10 баратели којшто е достапен 24/7.
			8.3. Постои барем еден функционален туш или бања со топла и ладна вода на 12 баратели и коишто се достапни најмалку 8 часа на ден.
			8.4. Постои барем едно функционално лавабо со топла и ладна вода на 10 баратели коешто е достапно 24/7.
			8.5. Ако во една бања има повеќе од еден туш, се поставува визуелна бариера.
			8.6. Постојат одделни тоалети, лавабоа и тушеви согласно полот (означени видливо и разбирливо) освен во мали објекти за сместување.
			8.7. Во однос на заедничкото сместување на баратели коишто не се членови на исто семејство, се овозможува барателите да имаат безбеден пристап до санитарната инфраструктура и во секое време да се почитува нивната интимност.
			8.8. Обезбедена е можност за чување на облеката и крпите на суво додека барателот се тушира.
			8.9. Постојат специфични решенија за барателите со посебни потреби.
		9. Да се осигури усогласеност на објектот за сместување со релевантната национална и локална регулатива.	9.1. Објектот за сместување е изграден согласно применливата локална и национална регулатива.
			9.2. Објектот за сместувањето се одржува и се управува согласно релевантната локална национална регулатива. Се земаат предвид сите можни опасности.
			9.3. Доволно природна светлина и свеж воздух влегува во спалните соби и заедничките/дневните простории.
			9.4. Постои адекватен систем за регулирање на температурата за сите делови од објектот за сместување.
			9.5. Спалните соби и заедничките простории се заштитени од преголема бучава од околината.

Оперативни стандарди и показатели за условите за прифат			
Дел	Точка	Стандард	Показател(и)
1. Сместување	1.3. Инфраструктура	10. Да се осигури дека надворешната и внатрешната инфраструктура на објектот во кој се сместени баратели со намалена подвижност е прилагодена на нивните потреби.	<p>10.1. Сместувањето се наоѓа:</p> <p>(а) на приземје; ИЛИ</p> <p>(б) постои лифт приспособен за лица со намалена подвижност; ИЛИ</p> <p>(в) скалите немаат повеќе од максималниот број скалила согласно степенот на намалена подвижност.</p> <p>10.2. Надворешните пристапи како што се патеките или приодите се со цврста и израмнета површина.</p> <p>10.3. Влезот одговара за пристап на баратели со намалена подвижност.</p> <p>10.4. Влезовите на вратите и ходниците во објектот се доволно широки за инвалидски колички.</p> <p>10.5. Постои ограда за придржување во просториите и местата што ги користат барателите со намалена подвижност.</p> <p>10.6. Постои приспособена санитарна инфраструктура која што вклучува, на пример, туш-кабини, ограда за придржување, лавабоа и тоалети со соодветна висина за лица во инвалидска количка, како и површина на бањите и тоалетите што одговара за инвалидски колички.</p>
	1.4. Безбедност	11. Да се применат соодветни безбедносни мерки.	<p>11.1. Се врши проценка на ризикот на редовна основа, земајќи ги предвид надворешните и внатрешните фактори.</p> <p>11.2. Се преземаат соодветни безбедносни мерки врз основа на резултатот од проценката на ризиците.</p> <p>11.3. Проблеми со безбедноста (на пр. кражба, насилство, закани, нетрпеливост од надворешната заедница) може да се пријавуваат кај одговорниот персонал на безбеден начин.</p> <p>11.4. Телефонските броеви за итни случаи се прикажани на видливо место и на располагање има телефон.</p> <p>11.5. Безбедносните мерки се фокусирани и на откривање и спречување на сексуално и полово насилство.</p> <p>11.6. Постојат специфични решенија за барателите со посебни потреби.</p>

Оперативни стандарди и показатели за условите за прифат				
Дел	Точка	Стандард	Показател(и)	
1. Сместување	1.5. Заеднички простории	12. Да им се обезбеди на барателите доволен простор за јадење.	12.1. Сите баратели имаат можност да јадат на соодветно предвидено места.	
		13. Да се обезбеди доволен простор за слободни и групни активности на барателите.	13.1. Во објектот за сместување или во околната јавна површина постои простор којшто одговара за слободни активности.	
			13.2. Кога групните активности ги организира земјата-членка, на располагање постои доволен простор.	
	13.3. Ако се сместени и деца, тогаш постои безбедна просторија/дел каде што децата ќе си играат и ќе имаат активности на отворено во самото сместување или во рамките на околната јавна површина.			
	1.6. Хигиена	14. Да се осигури чистота на приватните и заедничките простории.	14.1. Објектот за сместување има распоредот за чистење	14.1. Објектот за сместување има распоредот за чистење
			14.2. Чистотата на приватните и заедничките делови од објектот се проверува на редовна основа.	14.2. Чистотата на приватните и заедничките делови од објектот се проверува на редовна основа.
			14.3. Чистотата се проверува кога луѓето се селат во друга просторија или во друг објект за сместување.	14.3. Чистотата се проверува кога луѓето се селат во друга просторија или во друг објект за сместување.
			14.4. Онаму каде што барателите се одговорни за чистењето, им се овозможува пристап до потребните средства и помагала за чистење, како и до заштитна опрема како што се ракавици и маски.	14.4. Онаму каде што барателите се одговорни за чистењето, им се овозможува пристап до потребните средства и помагала за чистење, како и до заштитна опрема како што се ракавици и маски.
		15. Да се загарантира дека кујната и санитарните простории се чисти.	15.1. Чистотата на просториите е согласно локалната и националната регулатива и стандарди.	15.1. Чистотата на просториите е согласно локалната и националната регулатива и стандарди.
			15.2. Се чисти барем еднаш дневно (во центрите за сместување) или онолку често колку што е потребно.	15.2. Се чисти барем еднаш дневно (во центрите за сместување) или онолку често колку што е потребно.
			15.3. Редовно се спроведува детално чистење.	15.3. Редовно се спроведува детално чистење.
		16. Да се осигури дека барателите можат самите да си ја перат облеката или дека може редовно да им се пере.	16.1. Кога постелнина и крпи се обезбедуваат и се перат од страна на објектот за сместување, перењето треба да се прави редовно.	16.1. Кога постелнина и крпи се обезбедуваат и се перат од страна на објектот за сместување, перењето треба да се прави редовно.
			16.2. (а): Барателите треба да можат да ги перат алиштата барем еднаш неделно; ИЛИ 16.2. (б): Постои сервис за перење за алиштата на барателите.	16.2. (а): Барателите треба да можат да ги перат алиштата барем еднаш неделно; ИЛИ 16.2. (б): Постои сервис за перење за алиштата на барателите.

Оперативни стандарди и показатели за условите за прифат			
Дел	Точка	Стандард	Показател(и)
1. Сместување	1.7. Одржување	17. Да се овозможи безбедно и правилно функционирање на објектите за сместување преку редовно одржување.	17.1. Функционирањето на објектот за сместување, мебелот и на опремата се проценува на редовна основа.
			17.2. Барателите имаат можност да пријават дека постои потреба за одржување и поправка.
			17.3. Поправките и менувањето делови во сместувањето се извршуваат веднаш и со потребниот квалитет.
	1.8. Комуникациска опрема и услуги	18. Да им се обезбеди на барателите соодветен пристап до телефон за да можат да се јавуваат во врска со постапката, како и за правни, здравствени или образовни прашања.	18.1. Пристапот до телефон е овозможен најмалку за повици што се однесуваат на постапката, како и за правни, здравствени и образовните прашања.
			18.2. Барателите имаат секојдневен пристап до најмалку еден телефон за секој објект за сместување.
			18.3. Барателите можат да телефонираат во изолирано опкружување, односно другите баратели не можат да го слушнат разговорот.
19.1. Барателите имаат пристап до интернет во самиот објект за сместување или во блискиот јавен простор, најмалку четири пати неделно.			
	19. Да се обезбеди соодветен пристап до интернет за барателите.	19.1. Барателите имаат пристап до интернет во самиот објект за сместување или во блискиот јавен простор, најмалку четири пати неделно.	
	20. Да им се обезбеди на барателите можности за полнење на нивните комуникациски уреди.	20.1. Во секоја спална соба е на располагање и е достапен најмалку еден приклучок за полнење на електронски уреди.	
2. Храна	21. Да се овозможи пристап до доволни количини соодветна храна.	21. Да се овозможи пристап до доволни количини соодветна храна.	21.1. Се почитуваат стандардите за безбедност на храната.
			21.2. Се служат барем три оброци дневно за возрасни лица и пет за малолетници, од кои барем еден оброк е зготвен и послужен топол.
			21.3. Оброците овозможуваат балансирана и разновидна исхрана.
			21.4. Барателите се информирани за составот на оброците.
			21.5. Постојат одделни решенија за барателите со посебни прехранбени потреби.
			21.6. Се зема предвид и тоа што го претпочитаат одделните групи, како и она што им е забрането да го јадат.
	22. Да се овозможи 24/7 пристап до вода за пиење.	22. Да се овозможи 24/7 пристап до вода за пиење.	22.1. Секој барател добива минимум 2 и пол литри вода секој ден, при што се зема предвид личната физиологија и климата.
			22.2. (а): Инфраструктурата на објектот за сместување е соодветна за вода за пиење. ИЛИ
			22.2. (б): Се дистрибуира вода за пиење кога не постои соодветна инфраструктура.

Оперативни стандарди и показатели за условите за прифат			
Дел	Точка	Стандард	Показател(и)
3. Облека и други непрехранбени производи	23.	Да се осигури дека барателот со има доволно облека.	23.1. Барателот поседува доволен број парчиња долна облека за една недела без да треба да ги пере.
			23.2. Барателот поседува барем минимален број парчиња облека.
			23.3. Барателот има барем два различни чифта обувки.
			23.4. На барателите им се обезбедува облека во најкус можен рок.
			23.5. Ако некој дел од облеката повеќе не може да се носи како резултат на изветвеност, постои утврден начин за тоа како да се добие друго парче облека.
			23.6. Барателот поседува доволно облека за бебиња и мали деца потребна за 1 недела, без да мора да ја пере.
	24.	Да се осигури барателите да поседуваат соодветна облека.	24.1. Облеката им одговара на барателите до разумна мера во поглед на големината.
			24.2. Облеката е пристојна до разумна мера и соодветна на преовладувачкиот стандард во општеството на земјата-домаќин и на потеклото на барателите.
			24.3. Достапна е соодветна сезонска облека.
	25.	Да се овозможи барателите да имаат пристап до доволни количини соодветни производи за лична хигиена.	25.1. Постои список во којшто се наведува кој тип и колкава количина на производи за лична хигиена имаат право да добијат барателите на одредена возраст и пол.
			25.2. Потребните производи за лична хигиена му се на располагање на барателот, било преку редовната распределба на производи по лице или преку надоместокот за дневни трошоци.
	26.	Да им се овозможи на барателите пристап до други неопходни непрехранбени производи.	26.1. Обезбедени се доволен број постелнина и крпи.
			26.2. Барателите коишто самите перат имаат на располагање прашок за перење.
			26.3. Постојат специфични решенија за барателите со посебни потреби.
	27.	Да се обезбеди соодветна облека и училишна опрема за децата што одат на училиште, за да можат целосно да учествуваат во сите образовни активности во училиштето.	27.1. Децата коишто посетуваат задолжително училишно образование, добиваат соодветна облека за училишните активности.
			27.2. Децата што посетуваат училиште бесплатно добиваат училишна чанта (ранец за на грб или друго) и сите предмети (учебници итн.) што се потребни за на училиштето.

Оперативни стандарди и показатели за условите за прифат			
Дел	Точка	Стандард	Показател(и)
4. Надоместок за дневни трошоци		28. Да се обезбеди надоместок за дневни трошоци.	28.1. Постои јасна дефиниција за опфатот на надоместокот за дневни трошоци.
			28.2. Методот на пресметка на надоместокот за дневни трошоци е јасно утврден.
			28.3. Надоместокот за дневни трошоци се дава на слободно располагање („џепарлак“) и овозможува барателите да се стекнат со соодветен степен на независност.
			28.4. Износот на надоместокот за дневни трошоци исто така ги одразува најмалку следните трошоци, освен кога се тие подмирени во форма на добра и услуги: комуникации и информации, училишни предмети, лична хигиена и нега на тело, слободни активности и трошоци за превоз кога се работи пристап до здравствена заштита и снабдување со лекарска, постапката за азил и правна помош, како и образование за деца запишани на училиште.
			28.5. Надоместокот за дневни трошоци се обезбедува редовно и не помалку од еднаш месечно кога станува збор за „џепарлакот“.
5. Здравствена заштита		29. Да се обезбеди пристап до потребната здравствена заштита, најмалку на ниво на итна заштита и основни третмани на болести и сериозните ментални нарушувања.	29.1. Барателот има пристап до сите типови на потребна здравствена заштита.
			29.2. Здравствена заштита ја обезбедува квалификуван медицински персонал.
			29.3. Здравствената заштита е достапна во објектот за сместување или на разумна оддалеченост од него.
			29.4. Потребната здравствена заштита, вклучувајќи ги пропишаните лекови, се обезбедува бесплатно или се компензира преку надоместокот за дневни трошоци.
			29.5. Предвидени се соодветни решенија за да се овозможи комуникација на барателот со медицинскиот персонал.
			29.6. Постои решение за да се осигури пристап до прва помош во итни случаи.
			29.7. Барателот добива пристап до својата медицинска документација без притоа да се доведува во прашање националната легислатива.
			29.8. Постојат посебни решенија за барателите со посебни медицински потреби.

Оперативни стандарди и показатели за условите за прифат			
Дел	Точка	Стандард	Показател(и)
6. Информирање и советување	30.	Да се осигури барателите да ги добијат и да ги разберат информациите поврзани со правата и обврските во однос на условите за прифат.	30.1. Се обезбедуваат информации во писмена форма на јазик што барателот го разбира или е разумно да се претпостави дека го разбира.
			30.2. Онаму каде што е потребно, информациите се даваат и усно, на јазик којшто барателот го разбира.
			30.3. Информациите ги покриваат сите аспекти на условите за прифат, вклучувајќи ги правата и обврските согласно ДУП.
			30.4. Информациите се даваат навремено (најмногу 15 дена) по поднесување на барањето за меѓународна заштита.
			30.5. Информациите се даваат согласно посебните потреби и индивидуалните околности на барателот.
	31.	Да се обезбедат информации за организации или групи лица коишто нудат одредена правна помош и за организации коишто можат да им помогнат или да ги информираат барателите во однос на достапните услови за прифат, вклучувајќи ја здравствената заштита.	31.1. Барателите се информирани за достапната правна помош и како да се дојде до неа.
			31.2. Информациите што им се даваат на барателите ги вклучуваат деталите за контакт со организации или групи лица коишто можат да ги информираат барателите во однос на достапните услови за прифат, вклучувајќи ја здравствената заштита, и како да се дојде до нив.
			31.3. Се обезбедуваат информации во писмена форма на јазик што барателот го разбира или е разумно да се претпостави дека го разбира.
			31.4. Онаму каде што е потребно, информациите се даваат и усно, на јазик којшто барателот го разбира.
			31.5. Информациите треба да се даваат навремено (максимум 15 дена) по поднесување на барањето за меѓународна заштита.
			31.6. Информациите се даваат согласно посебните потреби и личните околности на барателите.

Оперативни стандарди и показатели за условите за прифат			
Дел	Точка	Стандард	Показател(и)
6. Информирање и советување		32. Да им се обезбеди соодветен пристап на правни застапници и советници, претставници на УНХЦР, Црвениот крст, меѓувладини и релевантни невладини организации признаени од земјата-членка со цел да им се помогне на барателите.	32.1. Пристапот на чинителите споменати погоре е од ограничен единствено од аспект на безбедноста на објектот за сместување и на барателите, но тој не треба да биде строго ограничен или практички невозможен.
			32.2. Чинителите споменати погоре можат да се среќаваат и да зборуваат со барателите во услови во кои е загарантирана соодветна приватност.
		33. Да се обезбеди пристап до социјално советување за барателите на меѓународна заштита.	33.1. Социјалното советување е достапно за барателите во или надвор од објектот за сместување.
			33.2. Барателите можат да имаат редовен пристап до социјално советување, согласно нивните лични потреби.
7. Препознавање, проценка и задоволување на посебните потреби	34. Да се осигури постоење на механизам за препознавање и проценка на посебните потреби за прифат.	34.1. Постои стандардизиран механизам за препознавање и проценка на посебните потреби за прифат на кој било барател.	
		34.2. Механизмот јасно пропишува кој е одговорен за препознавање и за проценка на посебните потреби за прифат.	
		34.3. Механизмот јасно пропишува како се евидентира препознавањето и проценката и како се известува барателот и релевантните чинители.	
	35. Да се осигури ефективна примена на механизмот за препознавање и проценка на посебните потреби за прифат.	35.1. Се доделуваат доволно ресурси за да се изврши препознавање, проценка и надзорот на посебните потреби.	
		35.2. Првичното препознавање и проценката на посебните потреби се врши во најкус можен рок.	
		35.3. Посебните потреби што стануваат очигледни во подоцнежна фаза се адекватно препознаени и проценети.	
		35.4. Онаму каде што е соодветно, во проценката на посебните потреби се вклучени и специјализирани чинители.	
		35.5. Утврдени се комуникациски канали и соработка меѓу службите за прифат и службите што одлучуваат и истите се користат.	
		35.6. Препознавањето и проценката на посебните потреби за прифат се вршат независно од разгледувањето на потребата за меѓународна заштита на барателите.	

Оперативни стандарди и показатели за условите за прифат			
Дел	Точка	Стандард	Показател(и)
7. Препознавање, проценка и задоволување на посебните потреби		36. Да се осигури дека на препознаените посебни потреби за прифат се одговара навремено.	36.1. Се презема соодветно и неодложно дејство за да се одговори на препознаените и проценетите посебни потреби.
			36.2. Ако се препознаени посебни потреби, постои механизам за да се загарантира нивен редовен надзор.
8. Обука на персоналот		37. Да се осигури службените лица за прифат да се доволно квалификувани.	37.1. Секое службено лице за прифат има јасен опис на работните задачи (опис на работното место).
			37.2. Секое службено лице за прифат е квалификувано согласно националните закони и регулатива што се однесуваат на неговите работни задачи (опис на работното место).
	38. Да се осигури дека на службените лица за прифат им се обезбедени соодветни обуки.	38.1. Секое службено лице за прифат има добиено темелен и навремен вовед во неговата улога, вклучувајќи и вовед во кодексот на однесување.	
		38.2. Постои јасна наставна програма за обуката, вклучувајќи ги условите за обука на секоја функционална група.	
		38.3. Обуката се обезбедува редовно и во зависност од потребата.	
		38.4. Се обезбедува обука најмалку во однос на следните елементи: препознавање на аспекти поврзани со полот и возраста, состојба на барателите со посебни потреби, особено во однос на заштитата на децата и стандардите за заштита на децата, вклучувајќи ги децата без придружба, како и препознавање на жртвите од измачување и насилство.	
	39. Да се унапреди свеста на другите чинители коишто се во редовен контакт со барателите.	39.1. Постојат редовни сесии за подигање на свеста и/или алтернативни решенија за лицата коишто не се сметаат за „службени лице за прифат“, но сепак се во контакт со барателите поради нивната професија/функција.	
	40. Да се промовира поддршка за службените лица за прифат.	40.1. Достапни се различни мерки за да се помогне во справувањето со тешките ситуации на коишто се наидува при прифатот.	

Getting in touch with the EU

In person

All over the European Union there are hundreds of Europe Direct information centres. You can find the address of the centre nearest you at: https://europa.eu/european-union/contact_en

On the phone or by email

Europe Direct is a service that answers your questions about the European Union. You can contact this service:

- by freephone: 00 800 6 7 8 9 10 11 (certain operators may charge for these calls),
- at the following standard number: +32 22999696 or
- by email via: https://europa.eu/european-union/contact_en

Finding information about the EU

Online

Information about the European Union in all the official languages of the EU is available on the Europa website at: https://europa.eu/european-union/index_en

EU publications

You can download or order free and priced EU publications at: <https://op.europa.eu/en/publications>. Multiple copies of free publications may be obtained by contacting Europe Direct or your local information centre (see https://europa.eu/european-union/contact_en).

EU law and related documents

For access to legal information from the EU, including all EU law since 1952 in all the official language versions, go to EUR-Lex at: <http://eur-lex.europa.eu>

Open data from the EU

The EU Open Data Portal (<http://data.europa.eu/euodp/en>) provides access to datasets from the EU. Data can be downloaded and reused for free, for both commercial and non-commercial purposes.

Publications Office
of the European Union